Poštnina plačana v gotovini. Leto LXI. štev. 196. V Ljubljani, v torek 28 avgusta 1928. Cena Din 1·—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike. — Inserati do 30 petit à Din 2.—, do 100 vrst 2.50 Din, večji inserati petit vrsta 4.— Din. Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej. «Slovenski Narod» velja letno v Jugoslaviji 240.— Din, za inozemstvo 420.— Din. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon 2034. Upravništvo: Knaflova ulica št. 5, pritličje. — Telefon 2304.

Kako je nastal požar v Seljačkem domu

Po zatrdilih zagrebških listov je ogenj podtaknila zločinska roka – Škoda znaša nad en milijon dinarjev – Veliko razburjenje v Zagrebu

— **Zagreb,** 28. avgusta. Včeraj okrog 13.30 je nastal v Seljačkem domu v Zagrebu požar, ki je, če se uresničijo domneve, da je bil ogenj podtaknjen, le nov dokaz, da nekdo namenoma izziva in vzbuja ogorčenje, da bi dosegel svoje temne namene. Vse okolnosti, v kolikor jih je bilo mogoče doslej ugotoviti, kažejo na to, **da gre za zločinsko roko, ki je hotela z uničenjem Seljačkega doma in dragocenih spominov na Stjepana Radića še bolj razpaliti ogorčenje in izzvati resnejše izgrede.**

Ljudje, ki so bili okrog pol 2. v bližini Seljačkega doma, so nenadoma opazili, da se vali iz oken dvorane, v kateri je bil pred tedni položen na mrtvaški oder Stjepan Radić, gost dim. Kmalu nato so se pokazali tudi ognjeni sublji. V bližini službujoči stražnik je obvestil gasilce, ki so prišli sicer v par minutah, vendar pa je bil požar že razvit. Gasilci so takoj stopili v akcijo ter napeljavi vodne cevi od glavnega hidranta na pogorišče. Ko pa je začela turbinska brizgalna delovati, se je izkazalo, da v hidrantu ni vode. Šele iz sosedne ulice so nato napeljali nove cevi in pričel z gašanjem. Med tem pa je

V notranjosti palače divjal požar.

V dvorani, kjer je bil preje mrtvaški oder, je bila na malem oltarčku postavljena oljnata slika pokojnega Stjepana Radića, okrog nje pa so bili razstavljeni venci s kroglo, od katere je bil Radić zadet v Narodni skupščini in ki je predstavljala za Hrvate nekako narodno relikvijo. Tu je najprej nastal požar in sicer v nekem kotu, od koder se je bliskovito razširil na vso dvorano. Črne draperije, in posušeni venci so goreli kakor smodnik. Plameni so lizali tudi po oljnati sliki Stjepana Radića, vendar pa so jo ožgali le na spodnjem delu. Sumljivo pa je, da je obraz Stjepana Radića, ki ga plameni niso dosegli, ves pomazan in raztrgan. Iz tega sklepajo, da je požigalec v svojem besnem sovraštvu najprej uničil sliko in šele na to zažgal draperijo.

Radi gotovega dima, ki je objemal vse sosedne prostore, se

gasilci

v prvem hipu niso mogli takoj orijentirati, kje je glavno ognjišče ter so morali najprej na dveh mestih prodreti zid, da so omogočili dostop zraka. Šele po daljšem prizadevanju se je posrečilo ogenj lokalizirati in pogastiti. Junaško se je izkazala vdova pokojnega Pavla Radića, ki se je v času, ko je nasta lpožar, nahajala v sosednjem stanovanju Milana Prpića. Skupno s svojimi otroci je znosila pohištvo v zadnje sobe in tako preprečila razširjenje požara na privatno stanovanje. Našli so jo popolnoma onemoglo v zadnji sobi

Gasilci pa še niso dokončali svojega dela v spodnjih prostorih, ko jih je pred domom zbrana tisočglava množica opozorila na to,

gori tudi na podstrešju

Predno so gasilci mogli prodreti do podstrešja, je bil že ves prednji del strehe nad kupolo velike dvorane v plamenih. Med goste oblake dima so se mešali visoki ognjeni zublji in že je izgledalo, da bo več Seljački dom postal žrtev plamenov. Le z največjim naporom se je gasilcem, ki so jih krepko podpirali akademiki, posrečilo, da so po dveurnem napornem delu ogenj pogasili in tako preprečili največjo katastrofo. Vendar pa je pogorel ves prednji del strehe, tako da znaša škoda nad 1 milijon dinarjev.

Že takoj ob prvi vesti o požaru so se razširile po mestu govorice, da je

požar podtaknjen.

To je seveda vzbudilo največje ogorčenje in najrazličnejše komentarje. Poznejša preiskava je ugotovila razne podrobnosti, ki potrjujejo verjetnost te domneve. Predvsem je značilno dejstvo, da je *požar istočasno nastal na dveh popolnoma ločenih mestih.* Po mnenju občinskega gradbenega inženjerja, ki je prisostvoval poznejšemu ogledu pogorišča, je bil ogenj podtaknjen v neposredni bližini kupole, kjer je tudi najbolj gorelo, tako da je uničena vsa lesena konsrtukcija. Da je bil požar na podstrešju podtaknjen in da se ni mogel razširiti iz velike dvorane izpod kupole, sklepajo tudi iz tega, da so bila mala vratca, ki vodijo iz kupole na podstrešje, na notranji strani povsem nepoškodovana, dočim so bila s podstrešne strani popolnoma ožgana.

V desnem kotu podstrešja je bil ogenj najmočnejši in domneva se, da je bilo na tem mestu zažgano. Ta del pa leži daleč stran od kupole in od dvorane, tako da med obema požaroma ni nikake zveze. Nekateri so mislili, da je nastal požar morda iz kakega poškodovanega dimnika. Preiskava pa je ugotovila, da so dimniki povsem nepoškodovani in sploh v nobenem ni bilo zakurjeno, ker so to sami takozv. zimski dimniki, dočim so kuhinje daleč stran v stranskih traktih.

Po mestu krožijo še vedno

najrazličnejše alarmantne verzije

«Narodni Val» in «Hrvat» sta izdala sinoči posebne izdaje, v katerih javljata, da so se oglasile v njunih redakcijah priče, ki so videle v kritičnem času okrog Seljačkega doma razne sumljivce. Po eni verziji se je ustavil pred domom neki avto, iz katerega je izstopilo več moških. Eden izmed njih je nosil neko pločevinasto škatljico. Odšli so v Seljaški dom, odkoder pa so se po par minutah vrnili in takoj odbrzeli z avtomobilom v smeri proti kolodvoru. Par minut nato je izbruhnil požar. Neka priča, ki se je prijavila vodstvu HSS, pa pripoveduje, da je neposredno pred izbruhom požara slišala zamolklo detonacijo ter videla, da so popokale v dvorani pod kupolo šipe. Takoj nato se je pojavil dim in slednjič požar. Oblasti so uvedle strogo preiskavo, ki je po zatrdilu poučenih krogov dovedla že do zanimivih razkritij, ki pa jih drže v interesu nadaljne preiskave še v strogi tajnosti.

«Narodni Val» poroča nadalje v posebni izdaji, da se je pripravljal tudi napad na grobove Stjepana Radića, Pavla Radića in dr. Gjure Basarička. Zvečer so se raznesle alarmantne vesti, da so istočasno, ko je gorelo v Seljačkem domu, zgoreli na pokopališču tudi vsi venci, ki so bili položeni na grobove. Ta vest pa se je kmalu izkazala za neresnično.

Zagrebška javnost

je radi vseh teh dogodkov in govoric skrajno razburjena. Zvečer je množica hrupno demonstrirala po ulicah in bilo se je bati, da pride do krvavih spopadov z žandarmerijo in policijo. Vendar pa se je posrečilo množice pomiriti, tako da ni prišlo do še bolj neljubih dogodkov. Z največjo nestrpnostjo pa čaka vsa javnost poročila o poteku preiskave. Škoda, ki jo je povzročil požar, je večinoma krita z zavarovalnino.

Največje ogorčenje pa vlada radi tega, ker je ogenj uničil najdragocenejše spomine na Stjepana Radića. Predvsem je zgorel trnjev venec s kroglo, od katere je bil zadet Stjepan Radić. Gasilci so jo pozneje nad dve uri iskali med ogorki, toda niso našli ničesar. Svinčena krogla se je v ognju bržkone razvopila. Poleg slike Stjepana Radića je uničena tudi knjiga, v kateri so bili podpisani vsi odličnejši udeleženci pogreba iz Jugoslavije in inozemstva. Vse te stvari so bile namenjene za poseben Radićev muzej, ki so ga nameravali osnovati v počastitev niegovega spomina.

Zagrebški listi objavljajo večstranska poročila o požaru in navajajo razne podrobnosti o domnevah in okolščinah, ki govore za to, da je bil ogenj zločinsko podtaknjen.

Demantirana verzija o sumljivem avtomobilu

Zagreb, 28. avgusta. Uradno se objavlja, da je preiskava ugotovila, da vesti o nekem avtomobilu, ki se je ustavil pred Seljačkim domom in iz katerega je izstopilo več moških, ki so nesli v dom neke pločevinaste škatlje, *niso resnične.* Oblasti doslej niso mogle ugotoviti niti dotičnega avtomobila niti zanesljivih prič, ki bi mogle posvedočiti resničnost te vesti. Pač pa govore vsi drugi znaki za to, da je bil ogenj podtaknjen. Podrobnosti dosedanje preiskave še niso znane.

Poročila beograjskih listov

Beograd, 28. avgusta. Tukajšnji listi obširno poročajo o včerajšnjem požaru v zagrebškem Seljačkem domu in ogorčeno zavračajo vsako domnevo, da je bil ogenj podtaknjen od nasprotnikov KDK ali HSS. Izražajo sum, da je ogenj nastal radi kake dogorele sveče pred improviziranim oltarjem z Radičevo sliko. V glavnem pa se v svojih poročilih omejujejo na večerne demonstracije in podrobno poročajo o vzklikih proti Beogradu, podčrtavajoč pri tem nerazpoloženje in napetost v Zagrebu.

Neresnične vesti o smrti dr. Pernarja

— **Zagreb,** 28. avgusta. Danes zjutraj so se razširile po mestu alarmantne vesti, da je posl. dr. Ivan Pernar, ki se je nedavno podal na Dunaj, da si da od specijalista odstraniti kroglo, ki mu je obtičala nad srcem, podlegel operaciji. Vest je naravno vzbudila veliko senzacijo in povzročila nepopisno razburjenje. Vodstvo HSS se je takoj telefonično obrnilo na vodstvo sanatorija, v katerem se zdravi dr. Pernar, kjer pa je dobilo informacije, da se **dr. Pernar počuti dobro in da je vest o njegovi smrti neresnična.** Demanti so takoj afiširali po mestu, tako da se je javnost kmalu zopet pomirila. Domneva se, da je nekdo to vest namenoma razširil, da bi še povečal razburjenje, ki vlada v Zagrebu radi požara v Seljačkem domu. Z ozirom na to je bilo sklenjeno, da se bodo od časa do časa objavili buletini o Pernarjevem zdravstvenem stanju.

Nova hegemonistična intriga

Beograd, 28. avgusta. Današnja »Politika« objavlja vest, da namerava HSS poslati svojo posebno delegacijo na prihodnje zasedanje Društva narodov v Ženevo. Delegacija naj bi opozorila mednarodno javnost v Ženevi na razmere v Jugoslaviji in zahtevala samostojno hrvatsko državo. »Politika« pa sama pristavlja, da je treba to vest sprejeti z veliko rezervo, ker je pač malo verjetna. V krogih KDK poudarjajo, da je »Politika« s tem očividno izrazila le pobožno željo beograjskih hegemonistov, ki jedva čakajo, kje bi našli kak povod za odločen nastop proti KDK in njeni akciji. Doslej se jim ni posrečilo dokazati KDK veleizdaje in mislijo, da bodo s takimi izmišljenimi vestmi na eni strani zanesli zmedo v vrste KDK, na drugi strani pa morda kake ekstremne elemente izzvali k nepremišljenim korakom, ki bi hegemonistom omogočili, da uresničijo svoje načrte in strpajo v zapor celokupno vodstvo KDK in vse njene uglednejše pristaše.

Po seji radikalskega glavnega odbora

Beograd, 28. avgusta. Radikalski glavni odbor je na svoji včerajšnji seji, ki je trajala do 13.30, sprejel resolucijo, v kateri uvodoma izjavlja, da je za reševanje vseh strankinih zadev in poslov edino kompetenten glavni odbor ter opozarja vse organizacije radikalske stranke, naj se ne dajo premotiti po »političnem sekretarijatu« Velje Vukićevića, ki je v nasprotju s strankinim statutom. Resolucija nadalje obsoja razdiralno delo Velje Vukićevića in odklanja odgovornost radikalske stranke za politiko Vukičevićevega in Koroščevega režima.

Današnji beograjski listi obširno komentirajo ta sklep glavnega odbora in naglašajo, da se je tudi tokrat zadovoljil s papirnatimi resolucijami. Pristaši glavnega odbora pa vidijo velik uspeh v tem, da sta seji prisostvovala dva aktivna ministra, dr. Subotić in Stanić, kar smatrajo za dokaz, da je Vukičević vedno bolj izoliran. Prepričani so, da bi dobili v klubu večino, če bi si ga Vukičević upal sklicati. V neprizadetih političnih krogih pa akciji glavnega odbora ne pripisujejo posebne važnosti, ker pač dosedanje izkušnje uče, da se radikali med seboj stalno prepirajo, v odločilnem trenutku pa zopet popuste in dopuščajo Vukićeviću, da dela po svoji glavi.

Popolno politično mrtvilo v Beogradu

Pravoslavna Velika Gospojna. — Davidović se izjavlja za revizijo ustave. — Enodnevno beograjsko bivanje zunanjega ministra dr. Marinkovića.

— **Beograd,** 28. avgusta. Ker je danes velik pravoslavni praznik (Velika Gospojna), vlada v Beogradu popolno politično in poslovno mrtvilo. Tekom dopoldneva ni bilo niti v Narodni skupščini niti v predsedstvu vlade nikakih dogodkov. Dr. Korošec je za kratek čas prispel v svoj kabinet, kjer je imel konference z nekaterimi ministri, nato pa je odšel zopet domov. V Narodni skupščini se je mudil samo Ljuba Davidović, ki je imel daljše razgovore z nekaterimi uglednimi člani svoje stranke. Ko je odhajal domov, se je delj časa razgovarjal z novinarji, ki jim je med drugim na vprašanje, kako stališče zavzemajo demokrati glede zahtev KDK po reviziji ustave, izjavil: »Demokratska stranka je že na svojem zadnjem kongresu v načelu sklenila, da je potrebna revizija ustave. KDK naj bi sedaj le pojasnila, kake zahteve stavi glede revizije, v kateri smeri in v kaki obliki naj se revizija izvede, pa sporazuma ne bo težko doseči. Mi smo za revizijo ustave.«

Ta Davidovićeva izjava je vzbudila v političnih krogih precejšnjo pozornost. Že več dni se na tihem govori, da je nastal med demokrati in radikali v vladi velik razkol glede postopanja proti KDK. V zaupnih krogih poudarjajo, da je v zadnjem času opažati pri demokratih znaten preokret ter da se skušajo približati KDK, kar naravno vzbuja pri radikalih veliko razburjenje. Splošno se opaža, da se Davidović in Vukičević nič več ne sestajata kakor svoje dni, ko sta skovala »trdni grad« in da so tudi med demokrati in klerikalci zavladali zelo hladni odnošaji.

Zunanji minister dr. Marinković se je včeraj vrnil iz Zlatibora in odpotuje danes na Bled, da poroča kralju o pripravah in programu zasedanja Društva narodov. Z Bleda bo odpotoval dr. Marinković naravnost v Ženevo.

Po svečanem podpisu protivojnega pakta se ministri in diplomati zopet razhajajo

Podrobnosti o ceremoniji podpisa. — Kellog odpotuje danes preko Irske nazaj v Ameriko. — Tudi Jugoslavija je že prijavila svoj pristop k protivojnemu paktu.

Pariz, 28. avgusta. Včeraj je bil v slavnostni dvorani francoskega zunanjega ministrstva na svečan način podpisan Kellogov protivojni pakt. Podpis se je vršil po sledečem ceremoniju:

Predstavniki tujih držav so se najprej zbrali pri francoskem zunanjem ministru Briandu, od tam pa so se vsi skupno podali v spremstvu helebardistov v slavnostno dvorano, v kateri je bila postavljena velika miza v obliki podkve. Prvo mesto je zavzel zun. minister Briand, na njegovi desnici pa so se razvrstili zastopniki tujih držav po sledečem redu: Nemčija, Anglija, Belgija, Italija, Japonska, Poljska, Češkoslovaška. Na levici so se razvrstili predstavniki ameriških držav in zastopniki angleških dominijonov. Po Briandovem nagovoru, ki je bil po radiju razširjen po vsem svetu, je pričelo podpisovanje pakta. Podpisovanje se je vršilo po alfabetičnem redu držav tako, da je najprej podpisal dr. Stresemann za Nemčijo (Alemagne), nakar so sledile ostale države. Vsa ceremonija je trajala pol ure.

Povodom podpisa protivojnega pakta sta predsednika Zedinjenih držav in francoske republike izmenjala prisrčne brzojavke, v katerih drug drugemu čestitata k lepemu uspehu in izražata željo, da bi pomenilo uvejjavljenje Kellogovega protivojnega pakta pričetek resničnega miru med narodi in trajno odklonitev vojne.

Kellog odpotuje danes popoldne v spremstvu predsednika irske republike v Dublin, kjer ostane par dni, nakar se vrne v domovino. Povabilo londonske mestne občine, naj bi pri tej priliki posetil tudi britansko prestolico, je Kolleg radi kratko odmerjenega časa odklonil in obljubil, da se mu odzove pri prvi prihodnji priliki.

Tudi zastopniki ostalih držav bodo večinoma že tekom današnjega dne odpotovali. Dr. Beneš se odpelje brzkone direktno v Ženevo, kjer se bo udeležil prihodnjega zasedanja Društva narodov.

Takoj po podpisu protivojnega pakta je bilo odposlano brzojavno vabilo državam, da se pridružujejo temu paktu. Danska, Jugoslavija in Rumunija so že sinoči brzojavno izjavile svoj pristanek in bodo v kratkem podpisale pogodbo. Obenem je francoski poslanik v Moskvi povabil sovjetsko Rusijo, da se pridruži temu paktu. Namestnik zunanjega komisarja Litvinov je izjavil, da se bo povabilu odzval.

Iz policijske kronike

Ljubljana, 28. avgusta.

Danes so šele prispele na policijo številne ovadbe o raznih nesrečah, kravalih in pretepih, ki so pripetili v nedeljo. Policija je aretirala in ovadila več razgrajačev, potepuhov in postopačev. Da je bilo v nedeljo res živahno, dokazuje, dejstvo, da je bilo na policiji javljenih radi razgrajanka okoli 30 ovadb.

Izmed nezgod je omeniti dva avtomobilska karambola, ki sta pa bila samo lažjega značaja. Prvi se je pripetil v Slomškovi ulici. Tam je zadel hlapec Leopold J. v vojaški tovorni avtomobil. Škoda znaša okoli 500 Din. Hlapec, ki je bil zaslišan, je izpovedal, da je avtomobil tako naglo vozil, da ni imel časa, da se mu izogne.

Druga nesreča se je zgodila na križišču Dunajske in Bleiweisove ceste. Včeraj popoldne se je šofer Viktor B. z lahkim tovornim avtomobilom zaletel v spuščene železniške zatvornice in je eno močno skrivil. Seveda bo moral železnici poravnati škodo, ker je nesrečo sam zakrivil.

Na policiji je bilo prijavljenih tudi več manjših tatvin. Tako je na Taboru neki uzmovič izmaknil Ivanu Zakrajšku iz Sevnice lep nov plišast klobuk, vreden 200 Din. Mehanik Geza Lajoš Vinkler, ki je prispel iz Novega Sada v Ljubljano, je v nedeljo ponoči prenočil v Kocjanovem hlevu na Dolenjski cesti. Od dolgega in napornega potovanja izmučen, je trdno zaspal. Ponoči ga je pa posetil nevabljen gost in mu izmaknil vse listine in več knjig, tako da ima Vinkler okoli 800 Din škode. — Posestnikov sin Jože Bahar je zasačil na domači njivi na ljubljanskem polju dva fantiča in eno deklico, ki so kradli krompir. Bahar jim je nabrani krompir odvzel, na kar so jo mladi nepridipravi ubrali v smeri proti Dravljam.

V nedeljo se je na Savi kopalo mnogo Ljubljančanov. Saj je solnce žgalo kakor v najbolj vročih julijskih ali avgustovih dneh. Med kopalci na Ježici sta bila tudi Marija Prešeren in njen 10letni sin Alojzij. Dečka je nenadoma pahnil v vodo ključavničarski vajenec Černivc, ki je prišel mimo. Voda je bila na onem kraju okoli tri metre globoka in malo je manjkalo, da Prešeren, ki ni znal plavati, ni utonil. K sreči je v vodo molela vrba, za katero se je deček naglo prijel in še rešil. Kljub temu je popil precej vode in je že malodane gagal. Pri padcu v vodo je padel tudi na skalo in se močno potolkel. Černivc bo imel radi svojega neprevidnega dejanja neprilike na policiji.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.

Devize: Amsterdam 0 — 22.816, Berlin 13.5575 — 13.5875 (13.5725), Bruselj 0 — 7.9147, Budimpešta 0 — 9.9244, Curih 1094.1 — 1097.1 (1095.6), Dunaj 8.007—8.037 (8.022), London 275.76 — 276.56 (276.16), Newyork 56.815 — 57.015 (56.915), Pariz 0 — 222.24, Praga 168.27 — 169.07 (168.67), Trst 296.85 — 298.85 (297.85).

Efekti: Celjska 158 — 0, Ljubljanska kreditna 128 — 0, Kreditni zavod 170 — 175, Vevče 105 — 110, Ruše 265 — 285, Stavbna 56 — 0, Šešir 105 — 0.

Lesni trg: Tendenca nespremenjena. Zaključkov ni bilo. Eksekutivno je bilo kupljeno 9.156 kubičnih metrov škoret, 12 mm, I., II., III., 4 m dolž, 10 — 30 cm šir. po 590. 43.578 kubičnih metrov desk, 23 mm, I., II. III., 4 m dolž., 10 — 33 cm šir. po 530 in 33.784 kubičnih metrov plohov, 48 mm, 4 m dolž., I., II., III., 17 — 33 cm šir. po 525, vse zdravo blago, očeljeno, popolnoma suho, fco. Straža, plačljivo takoj.

ZAGREBŠKA BORZA. Z

Zagreb, 28. avgusta. Devize: Dunaj 802.20, Berlin 13.5725, Milan 297.85, London 222.25, Praga 168.67, Curih 1095.60, Newyork 56.15. — Efekti: Vojna škoda 435.

INOZEMSKE BORZE.

Curih, 28 avgusta. Zagreb 9.1275, Dunaj 73.20, Berlin 123.80, Milan 27.20, London 25.20, Pariz 20.38, Praga 15.39, Newyork 519.35, Budimpešta 90.52.

Energično izterjevanje davkov v Sloveniji

Popoln poraz klerikalnega tiska v obrambi davčne politike sedanjega režima. — Zakaj naj se v Sloveniji energično izterjujejo davki, če je plačala sorazmerno več davkov kakor druge pokrajine?

Ko smo poročali, da je finančno ministrstvo izdalo brzojavno okrožnico podrejenim davčnim oblastem, v kateri se odreja poostreno izterjevanje zapadlih davkov, je »Slovenec« pričel naše ugotovitve tajiti na vse kriplje.

Tedaj je »Slovenec« pisal: »Kaj je tukaj izrednega, kje je tukaj »boben«, ki poje po Sloveniji, čemu se je radi tega mogoče razburjati? Kdor je svoje davke plačal, kakor jih mora plačati ogromna večina, oziroma bi jih morali vsi državljani plačevati, temu nobena okrožnica nič mar! Prepričani smo, da v Sloveniji okrožnica sploh nima posebnega pomena, ker davčni uradi redno poslujejo in Slovenci v splošnem redno plačujejo. Ponovno pa podčrtujemo, da okrožnica nima nobenega namena, poostrevati davčno prakso, še manj pa posebej v Sloveniji.«

Ko smo navedli, da se v Sloveniji že izvaja na podlagi omenjene okrožnice poostrena davčna praksa, je »Slovenec« ponovno pisal, da je v Sloveniji neupravičenih davčnih zaostankov razmeroma malo in da zato okrožnica tudi nima pomena. Pozvali smo »Slovenca«, naj objavi okrožnico, ker bi na ta način dokazal najbolje javnosti, kako je nedolžna. Povdarili smo, da okrožnice vsekakor niso zato poslali iz Beograda, da bi pomnožila arhive v davčnih uradih, ampak zaradi povišanja finančnega efekta izterjavanja davkov, o čemer priča tudi dejstvo, da morajo davčne oblasti redno vsakih deset dni telefonično poročati v Beograd, kakšen je uspeh izterjevanja.

Naš poziv je seveda naletel na gluha ušesa. »Slovenec« je pričel zavijati ter trditi, da izvira preobremenitev še iz tistih časov, ko je bila na vladi SDS. Ko se je dokazalo, da je Slovenija pod kleroradikalno vlado lani plačala znatne milijone več kakor prej, ko kerikalcev še ni bilo na vladi, je »Slovenec« skuša potvarjati številke, kar pa se mu je temeljito ponesrečilo. Številke so številke, in končno je moral popolnoma umolknniti.

Zaključek polemike zaradi povečanega davčnga pritiska je sedaj ta, da je »Slovenec« sam objavil uradno poročilo delegacije ministrstva financ, ki izjavlja, da je generalna direkcija davkov z brzojavnim razpisom z dne 1. avgusta 1928 št. 103.275 naročila vsem davčnim uradom in finančnim upravam v državi, da naj se zapadli davki energično izterjavajo in da je treba o tem energičnem izterjevanju vsakih deset dni telefonično poročati ministrstvu financ.

»Slovenec« je torej prišel v zagato, iz katere kljub vsemu zavijanju ne more najti izhoda. Dejstvo je, da zahteva generalna direkcija davkov ozir. finančno ministrstvo energično izterjevanje zapadlih davkov, kar se tudi že izvršuje. Če ne pomenja energično izterjevanje zapadlih davkov poostrenega državnega pritiska, potem sploh ne vemo, kako naj si predstavljamo energijo davčnih oblasti. Ta energija se more izražati samo v eksekuciji brez vsakega odlašanja. Da pri energičnem izterjevanju davkov ni mogoče nobeno zavlačevanje plačevanja davkov, bo vsakomur jasno. Na zavlačevanje davčne oblasti tudi ne morejo pristati zaradi omenjene brzojavne okrožnice, ker so dolžne poročati o uspehu svojega dela vsakih deset dni in ne morda vsak mesec ali vsakega pol leta. Dejstvo, da morajo davčni uradi poročati vsakih deset dni telefonično o uspehu energičnega izterjevanja davkov, dokazuje, da morajo določati čim krajše roke za plačilo zapadlih davkov in da morajo pospešiti rubežni.

Pri tem se je treba vprašati, kaj bo s tistimi prizivi davkoplačevalcev proti previsoki odmeri davkov ki še niso rešeni? Kaj bo s prošnjami ki leže še nerešene v Beogradu?

Izgovor, da je okrožnica o energičnem izterjevanju davkov v Sloveniji brez pomena, ker je Slovenija že plačala večino odmerjenih davkov, je ciničen tem bolj, ker smo v Sloveniji dejansko plačali več kakor prejšnja leta in sorazmerno več, kakor druge pokrajine. Resnica je, da smo lani plačali z davčnimi zaostanki vred 7 milijonov več kakor l. 1926, ko klerikalcev še ni bilo v vladi, brez davčnih zaostankov pa smo plačali na tekočih davkih celo 18 milijonov več. V razmerju z drugimi pokrajinami bi morali plačati samo 182 milijonov, plačali pa smo 214 milijonov, torej 32 milijonov preveč.

Ako se je prejšnja leta trdilo, da je Slovenija preobremenjena, je čisto gotovo, da je bila na ta način pod kleroradikalno vlado še bolj. In ker je bila pod kleroradikalsko še bolj preobremenjena, je bilo popolnoma odveč, da se tudi v Slovenijo pošilja okrožnica, naj se davki energično izterjujejo. Mogoče je to potrebno v deželi radikalije, kjer pašujejo dr. Koroščevi zavezniki, pri nas pa gotovo ni potrebno. Gospodarske razmere se pod kleroradikalsko vlado niso zboljšale v Sloveniji, kar dokazuje poleg drugega tudi velika brezposelnost delovnih slojev. Država tudi ničesar ne gradi v Sloveniji, kar bi vsaj nekoliko opravičevalo privijanje davčnega vijaka, nasprotno so se držav. dobave pod kleroradikalsko vlado še bolj centralizirale v Beogradu.

Razen tega je treba upoštevati, da smo poleg zvišanja državnih neposrednih davkov dobili v tem času tudi oblastne davščine, ki obremenjujejo zlasti našo trgovino in obrt. Dajatve davkoplačevalcev so se občutno zvišale, zaslužka pa ni prav nič več in ga je še znatno manj.

Kljub vsemu zahteva dr. Koroščeva vlada tudi v Sloveniji energično izterjevanje davkov!

In klerikalni tisk je imel še pogum zagovarjati to poostreno davčno politiko ter jo omalovaževati, namesto da bi se zavzel za koristi Slovenije neglede na to, kdo sedi v vladi.

Postopanje sedanje vlade je dokaz, kako upravičene so zhateve Kmetsko - demokratske koalicije po enakosti in ravnopravnosti, kako upravičene so bile njene zahteve, naj se prečanskim krajem zmanjšajo davčna bremena, zaradi česar so bili njeni predstavniki pregnani s streli iz Narodne skupščine.

Pisane zgodbe iz naših krajev

Senzacijonalna aretacija v Osijeku. — Težka motociklistična nesreča. — Strašno neurje v Dalmaciji. — Poskušen samomor starca. — Še ena ponarejalska afera

Osiješka policija je te dni napravila zopet prav dober lov. Aretirala je namreč 32letnega Mirka Kozmo, ki je pri zasliišanju izjavil, da je njegov edini poklic grafologija. V Osijeku in povsod, kjer je potoval in prebival, se je izdajal za pravega Iindijca pod imenom Muri Khosana. Ko so mu pa nekoliko natančneje pretipali grešne obisti, so ugotovili, da je pristen Hrvat, rodom iz vasi Vočina v Slavoniji. Kozma, oziroma Muri Khosana, se je pečal izključno le z grafologijo in je kot tak sodeloval pri raznih časopisih v naši državi. Grafologija pa mu je služila le kot sredstvo za dosego njegovega najvišjega cilja, to je: v dosego raznih ljubavnih pisem mladih deklet in omoženih žensk. S pomočjo takih pisem je Kozma na nesramen način izsiljeval od svojih lahkovernih žrtev večje vsote denarja. Če pa ni dobil zahtevane vsote, je kompromitujoča pisma zopet proti visoki nagradi prodal zaročencem deklet ali pa varanim soprogom. Nekaterim mladenkam je tudi obetal skorajšnji zakon. Policija je dalje ugotovila, da išče Kozmo potom tiralice več policijskih direkcij v državi, med drugimi tudi zagrebška in sarajevska. Kozma ima za seboj že celo temno preteklost. Celih 6 let je prebil v ječi na Bavarskem. Pri hišni preiskavi je našla policija v Kozmovem stanovanju cele zavoje najrazličnejših ljubavnih pisem, ki jih je nameraval slavonsko-indijski jog spraviti v denar. Kozma je zelo inteligenten mož. V filozofiji, teologiji, grafologiji itd, se spozna prav tako dobro, kot oni, ki se peča s temi vedami vse življenje. Kozma je imel staro pustolovsko navado, da je občeval v najodličnejši družbi.

★

V noči od nedelje na ponedeljek se je pripetila blizu vasi Iriga pri Sremski Mitrovici težka nesreča, ki je zahtevala človeško žrtev. Dva mitroviška meščana, Dančik Šefer in Peter Bah sta napravila v nedeljo zjutraj izlet z motociklom v Novi Sad. Popoldne sta se vračala nazaj v Mitrovico, toda med potjo sta se premislila in sta zavila na stransko cesto, hoteč obiskati Petrovac, kjer je bil v nedeljo velik letni sejem. Motorno kolo je vodil lastnik Bah, dočim je sedel Šefer v prikolici. Ko se je že znočilo, sta izletnika v veselem razpoloženju zapustila Petrovac in se odpeljala proti domu. Na cesti je bilo ob tem času mnogo kmečkih voznikov z okornimi vozovi, ki so se vračali s sejma. Motor je deloval ves čas brezhibno. Ko pa sta prispela motociklista na vrh strmega klanca in se polagoma spustila v dolino, se je nenadoma pokvarila zavora in je hitel motocikel z vedno večjo brzino po klancu navzdol. Voznika si v smrtnem strahu nista vedela drugače pomagati, kakor da sta dajala obupne signale s hupo, ki naj bi opozorila kmete pod klancem, naj se hitro umaknejo na kraj ceste, da bosta mogla prevoziti nevarni, strmi del ceste brez nesreče. V dolini na ravni cesti bi se motocikel že sam od sebe ustavil. Toda kmetje so veliko prepočasi zapeljali z vozovi na kraj ceste in sicer zato, ker se v temi niso zavedali preteče nevarnosti. Medtem pa je že motocikel, ki je drvel z blazno hitrostjo okrog 80 km na uro, z vso silo zadel v neki voz. Karambol je bil strašen. Voz in motorno kolo sta odletela nekaj metrov s ceste po bregu in se popolnoma razbila. Pod razvalinami sta bila pokopana oba motociklista. Kmetje so takoj prihiteli na pomoč. Izpod razbitega motocikla in voza so potegnili Baha in Šeferja, oba grozno razmesarjena. Šefer je imel zdrobljeni obe nogi in razen tega še težke poškodbe na glavi, dočim je zadobil Bah smrtnonevarne poškodbe po glavi in telesu. S prvim avtomobilom, ki je privozil mimo, so ponesrečenca prepeljali v mestno bolnico, kjer pa je Šefer kmalu izdihnil, dočim se Bah bori s smrtjo.

★

V nedeljo popoldne je razsajala v okolici Vrlike v Dalmaciji silna nevihta. Zdelo se je, da je napočil pravi sodni dan. Med nevihto, ki je nenadoma prihrumela izza Dinarskih planin, se je vsula tudi gosta toča. Posamezna ledena zrna so tehtala po 5 dekagramov. Še več ur po nevihti je vso okolico pokrivala nekaj centimetrov visoka ledena odeja. Ves pridelek, tako na polju kot v vinogradih, je bil dobesedno zbit v zemljo. Vsakomur je dobro znano, s kako velikim trudom in muko nagrebejo dalmatinski kmetje skromno peščico peščene zemlje v to ali ono dolinico in jo ogradijo z visoko skalnato ograjo, da jim je pogosti viharji ne odnesejo. Nedeljska nevihta in toča pa sta ves pridelek popolnoma uničili in je tamošnje siromašno ljudstvo izročeno celotni lakoti, če se ga ne bodo usmilili merodajni državni in oblastni faktorji, oziroma usmiljeno ljudstvo v drugih, nepriizadetih pokrajinah. Nevihta pa je zahtevala tudi človeške žrtve. Strela je ubila dve ženski na polju, in sicer kmetico Baro Četinič in neko 17letno deklico. Treskalo in grmelo je tako, da je bilo groza pogledati v nebo. Strele so udarjale vsevprek in so ubile tudi več ovac. Ko je nevihta ponehala, so našli obupani kmetje na polju 75 mrtvih ovac, popolnoma ožganih od strele. Ubogo prebivalstvo je obupano in si ne ve pomagati. Vse svoje upanje polaga v usmiljena srca in v poslance, ki jih je izvolilo.

★

Na strašen način je hotel včeraj zjutraj končati svoje življenje v Peščenici v Zagrebu 60letni Tomo Štefan. Starček je živel že delj časa v veliki bedi in pomanjkanju. Ker ni imel nikogar od svojih ljudi, ki bi mu v nadlogi pomagal, je sklenil, do grla sit stradanja in revščine, končati na ta ali oni način svoje bedno življenje. V svojem stanovanju v Peščenici, kjer je že več let prebival v nizki podstrešni sobici, si je včeraj zjutraj z ostro britvijo prerezal vrat v vsej širini izpod levega ušesa do desnega. Starček se je na mestu zgrudil s krvjo oblit na tla. Kri je v močnih curkih brizgala iz široko zevajoče rane po sobi. K sreči so slišali padec starčkovega onemoglega telesa sosedje, ki so, sluteč nesrečo, nemudoma prihiteli v podstrešno stanovanje. Takoj je bilo o samomoru obveščeno reševalno društvo, ki je prepeljalo nezavestnega, močno krvavečega starčka v bolnico usmiljenih sester. Težko ranjenega Štefana so sicer zdravniki nemudoma operirali, vendar pa nimajo nobenega upanja, da bi okreval, zlasti ne, ker je bil sestradan in ker je izgubil preveč krvi.

★

Včeraj smo poročali o veliki aferi ponarejevalcev denarja, ki jo je odkrila policija v Veliki Kikindi in v Velikem Bečkereku, danes pa izvemo o novi ponarejevalski družbi, katero je izvohalo orožništvo v Starem Bečeju. V nedeljo je starobečejskemu orožništvu uspelo, da je slučajno našlo skrivališče in glavni sedež nevarne falzifikatorske tolpe, ki se je kar na debelo bavila s ponarejanjem stodinarskih bankovcev in novčičev po 2 Din. Preiskava je ugotovila, da gre najbrže za eno in isto ponarejalsko družbo s sedežem v Velikem Bečkereku, ki pa je imela podružnice v vseh večjih mestih Bačke, Banata, Srema, Slavonije in Hrvatske. V Vojvodini so na več krajih zaplenili policijski organi v javnem prometu falzifikate. Poveljniku orožniške postaje v Starem Bečeju se je že delj časa zdelo sumljivo, kako moreta tamkajšnja meščana krojač Milan Vlaškalin in muzikant Milan Stojčin živeti tako razkošno. S poštenim zaslužkom si ne bi mogla dovoljevati takih užitkov, kot sta si jih. Orožniški poveljnik si je izmislil zvijačo, ki mu je v polni meri uspela. Poslal je v soboto k omenjenima osumljencema nekega uglednega trgovca, ki je naprosil Vlaškalina, naj mu gre izmenjat v Subotico večjo množino tisočdinarskih bankovcev, ker da v Starem Bečeju ni dobiti dovolj drobiža. Vlaškalin je bil takoj pripravljen storiti uslugo. Naslednji dan, v nedeljo, je prinesel Vlaškalin trgovcu paket popolnoma novih stodinarskih bankovcev, ki jih je orožništvo takoj spoznalo kot falzifikate. Sledila je aretacija Vlaškalina in Stojčina, ki sta svojo krivdo v polni meri priznala. Policija drži podrobnosti v interesu nadaljne preiskave še v popolni tajnosti.

Druga plat zvona

V včerajšnji številki vašega cenjenega lista ste priobčili članek o draginji na ljubljanskem trgu. Da pa dotične gospodinje čujejo tudi drugo plat zvona, naj zvedo, da vrtna zelenjava ne raste tako, kakor detelja. Dotične gospodinje pa rade volje povabimo, da si ogledajo in vidijo, koliko truda in dela da vrt.

Ko pridemo me domov s trga, imamo ravno tako še opraviti vse gospodinjstvo. Ko druge pospravijo in urede, se gredo kopat, me pa moramo odditi na vrt, kjer se kopljemo v znoju in delu. Ko bi me hodile po zabavah ob delavnikih ali ob nedeljah, bi sigurno ne bil trg založen z zelenjavo tako, kot je založen danes, in gospodinje bi morale slabše in mnogo dražje plačevati zelenjavo. Tako pa naj tudi velja za nas: za dobro in lepo blago pošteno plačilo!

Vsak, ki opravi svojo dnevno službo, pa najsi bo gospodinja, uradnik ali delavec, se po končanem delu lahko odpočije in eventuelno pozabava. Mi, gojitelji zelenjave, si pa kaj takega ne moremo privoščiti niti ob nedeljah. Zjutraj vstati ob štirih in neprenehoma delati do devetih zvečer brez odmora, brez počitka. Naj pride in poizkusi vsak, kaj se pravi znositi vsak dan po 10 hl vode in upamo, da se bo vsakdo izrazil prav tako, kakor se je neka gospa, kateri se je zdela vsaka stvar predraga in si je naše delo ogledala na lastne oči. Dejala je: Ko bi jaz morala delati in zalivati tako, bi bila vsaka glava salate najmanj po 30 Din. Tako se je izrazila ona in tako bi se izrazile vse. Salate se dobi dosti tudi poceni, ako je zelena in v cvetju. Mislimo pa, da kdor hoče jesti lepo salato, bo vsak raje primaknil 1 do 2 Din in bo jedel dobro, kakor pa slabo. — Eden za vse.

Porotniki za tretje porotno zasedanje

Za tretje porotno zasedanje v letošnjem letu, ki se prične dne 10. septembra, so bili izžrebani sledeči porotniki:

Glavni: Senica Josip, posestnik in trgovec, Zg. Domžale; Šribar Vojko, trgovec in gostilničar, Gradec; Kušar Jakob, posestnik, Notr. Gorice; Lončar Josip, posestnik, Dvor; Vrhovec Alojzij, posestnik, Šujica; Lenarčič Matija, posestnik, Podgora; Remic Franc, posestnik, Dobrova; Hladnik Anton, pos. trg. in gostilničar, D. Mar. v Polju; Goljar Ivan, posestnik in mizar, Podgora; Suša Viktor, trgovec, Zagorje; Vida Viljem, posestnik, Hraše; Babnik Mihael, posestnik Zg. Šiška; Rajner Franc, gostilničar, Zagorje; Velkovrh Franc, trg. pos. in gostilničar, Brezovica; Čuden Jože, posestnik, Dragomer; Grintal Janez, kmetovalec, Križ; Čarman Franc, kmetovalec, Dravlje; Draksler Jožef, posestnik, Zbilje; Lenče Leopold, posestnik, Savlje; Peruzzi Vladimir, posestnik, Lipe; Šušteršič Franc, posestnik in gostilničar, Zapuže; Marinko Andrej, posestnik, Lukovica; Zakotnik Anton, kmetovalec, Koseze; Čebulj Franc, posestnik, Potok; Klemen Alojzij, posestnik, Savlje; Burgar Ivan, posestnik, Sp. Bernik; Marinšek Franc, posestnik, Preserje; Čad Anton, poljedelec, Dragomelj; Šušteršič Franc, posestnik, Svetje; Kogovšek Vinko, posestnik in mizarski mojster, Dravlje; Dremelj Janez, posestnik, Ponovavas; Perovšek Jakob, posestnik, Šmarje; Baš Ivan, posestnik, Krbulje; Kramar Franc, posestnik in gostilničar, Glince; Šetinc Davorin, trgovec, Vrhnika; Dobrav Anton, posestnik, Vel. Kostrevnica.

Nadomestni: Štupica Josip, posestnik in sedlar; Herzog Ivan, gostilničar; Sušnik Rajko, pos. in steklar; Kristofič Karol, zadružni revizor; Orehek Matej, posestnik in trgovec; Kavčič Jakob, pek; Meden Matija, poštni nadoficijal v pok.; Kmetič Franc, posestnik in ključavničar; Janša Franc, major v pokoju, vsi v Ljubljani.

Sport

Plavalne tekme v Beogradu

Kakor smo že poročali, so se te dni vršile v Beogradu plavalne tekme za prvenstvo države. Tekme so bile zelo zanimive in napete, ker se jih je udeležilo mnogo plavačev in plavalk iz vseh krajev države. Seveda so bili najbolje zastopani naši primorski klubi, Jadran, Jug, Split, Viktorija in Sušak. Tekmovanja so se udeležili tudi Somborski SK Ilirija in Primorje iz Ljubljane, beograjski Bob in drugi. Naši klubi so se držali dobro, zlasti so se odrezale plavačice iz Ljubljane. Tako sta Wolfahrtova (Ilirija) in Treo (Primorje) postavili več rekordov v prsnem plavanju. O Walfahrtovi pišejo beograjski listi, da je naravnost fenomenalna plavalka in da spada v vrsto naših najboljših plavalk. Dobro se je odrezal tudi ilirijanski junior Kopač, ki si je priboril juniorsko prvenstvo v skokih. Nekoliko je razočaral Kordelič, ki letos ni imel zadosti prilike za trening. Dosegel je v skokih z deske samo drugo mesto, s stolpa pa celo samo tretje.

Največja senzacija na plavalnih tekmah je bila, da je lanskoletni vodni prvak Jadran padel na tretje mesto. Imel je smolo, da je njegov favorit Senjanović obolel. Državno prvenstvo si je letos priboril Jug iz Dubrovnika, 2. je bila Viktorija Sušak, 3. Jadran iz Splita, 4. Beb Beograd, 5. Ilirija, 6. Primorje, 7. Sava.

Waterpolo prvenstvo si je priboril tudi Jug, 2. Sombor, 3. Bob, 4. Jadran, 5. Viktorija, 6. Primorje.

Prvenstvo v skokih z deske: 1. Grilc 152.18 točk, 2. Kordelič 143.07, 3. Pilić (Bob), 4. Juntez Primorje, 5. Kopač Ilirija.

Skoki s stolpa: 1. Grilc, 2. Pilić, 3. Kordelič.

Skoki juniorjev: 1. Kopač, Ilirija, 60.04 točk, 2. Mateljan, Jadran, 3. Okrupa, Ilirija, 4. Bešter, Jadran, 5. Kukovec, Primorje in 6. Smokvina, Viktorija.

Lahkoatletski dvoboj Gradec-Zagreb

V nedeljo se je vršil v Gradcu lahkoatletski dvoboj Gradec - Zagreb, ki je končal z zmago Gradca v razmerju 65:42 točkam. Tekmovanja so se vršila na prostoru GAK, prisostvovalo jim je okoli 1000 gledalcev, kar je za lahko atletiko pač razveseljivo. Zagrebčani so razen Kalaya in Podaubskega nastopili s svojo staro izbrano gardo in so se kljub hudi konkurenci prav dobro držali. Zelo dobri so bili v metih in deloma v skokih, dočim so tekih dominirali Gradčani. Kljub tem se je Zagrebčanom posrečilo izboljšati dva jugoslovenska rekorda in sicer v teku na 1500 m v metanju kopja, kjer je dosegel Mesner (Hašk) velik uspeh. Nekatere rezultate tekmovanja objavljamo:

Tek 100 m: 1. Glaser (Gr.) 11.3.

Skok v višino: 1. Umfahrer (Gr.) 1.80, 2. Buratović (Zagreb).

Tek 1500 m: 1. Friebe (Gr.) 4:15. 2. je bil Predanić, ki je postavil nov jugoslovenski rekord v času 4:19.2.

Met diska: 1. Mesner (Zagreb) 36.645.

Tek 400 m: 1. Rittig (Zagreb) 54.1.

Skok ob palici: 1. Held in Fritz (oba Gradec) 3.28 m.

Met krogle: 1. Gaspar (Zagreb) 11.36.

Skok v daljavo: 1. Helferich (Gradec), 6.68.

Tek 5000 m: 1. Pastrelo (Gradec) 16.37.1.

Tek 800 m: 1. Friebe (Gradec) 2:05.6.

Met kopja: 1. Messner 58.43. Nov jug. rekord.

Štafeta 4 krat 100 m: 1. Gradec. 2. Zagreb.

— **Gostovanje SK Mure iz Murske Sobote v Ljubljani.** Agilnemu ASK Primorje se je posrečilo pri dobiti najresnejšega kandidata za prvaka Lip-ja SK Muro za dvoje gostovanj v Ljubljani in to o priliki otvoritve jesenskega sejma. Pomembno je to tekmovanje tembolj, ker bomo videli izglajeno igro SK Mure, ki si je znala vzlic precejšnji oddaljenosti od sportnega centra z delavnostjo in disciplino ustvariti položaj odločilnega faktorja v hazenskem sportu. Omenimo naj le dejstvo, da se je izmed vseh v poštev prihajajočih klubov v državi najbolšče odrezala proti prvaku Črhoslovaške, SK Slavije iz Prage z rezultatom 7:5. Tekmi bosta v soboto ob 18. uri in v nedeljo ob 11. uri na igrišču Atene. Vstopnina je zelo nizka, ker je kluboma ležeče na tem, da se omogoči poset tekem najširši publiki. V ponedeljek dne 3. septembra nastopita obe družini predvidoma na Bledu.

Beležnica

Koledar.

Torek, 28. avgusta 1928. Katoličani: Avguštin, Milogoj; pravoslavni, 15. avgusta: Vel. Gosp.

Današnje prireditve.

Ljudski kino (Matica): Dekameronske noči.

Kino Ideal: Galantni oficir.

Dežurne lekarne.

Danes: Sušnik, Marijin trg in Kuralt, Gosposvetska cesta.

Mlečnozobemu pendrekovcu

Pepe iz uredništva je preštudiral tisto vlogo zastran Pendreka in meni, da mu ne kaže odrekati avtoritete. Že naš pokojni Cankar je dejal: Postava je taka — kdo bi se upiral. In prav je imel. Postava je taka, da se ne sme kričati «doli Pendrek», pa mirna Bosna. Pa tudi drugače da ni lepo godrnjati na tega gospoda, ki imajo zdaj za pokrovitelja največjega Slovenca. Naš Pepe pravi, da je treba to reč dobro premisliti in da naglica ni nikjer dobra. Gospod komisar imajo prav, kadar komandirajo Pendreku: udri. Kajti so sami krivi oni, ki kriče «doli Pendrek», če jih kresne po glavi. Gospod komisar odrede že poprej, da morajo policaji držati Pendreke v strogi pripravljenosti in ko začujejo še klice «doli», se Pendreki kar sami spuste doli na glave in pleča. Tako da je ta reč in nič drugače, pravi naš Pepe.

Ali je še poglavitno pri Pendreku, da ima nad seboj nadrejeno oblast v osebi slovenskega premijerja, ki so obenem dušni pastir, božji namestnik na zemlji in krščanski mož vseh mogočih čednosti. Krščanska vera nas pa uči, da moramo nastaviti še levo lice, če dobimo zaušnico po desnem. Da ne bo greha zoper katoliško cerkev, priporoča Pepe iz uredništva vsem, kdor misli skleniti prijateljstvo s Pendrekom, naj se ravna po tem zlatem krščanskem nauku. Če ga kresne Pendrek po glavi, naj mu hitro nastavi še zadnico, pa bo imel 300 dni odpustkov in nobenega paragrafa se mu ne bo treba bati.

NOGAVICE z ŽIGOM
KLJUČ
Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!
13

Katastrofa v Newyorku – delo komunistov

Po dosedanjih vesteh je strahovita katastrofa v Newyorku zahtevala 17 človeških žrtev, dočim je bilo 98 oseb ranjenih. Preiskava še ni spravila na dan, kdo je nesrečo zakrivil. Policija je sicer aretirala kretničarja Viljema Baldvina in ga izročila sodišču, toda proti kavciji 10.000 dolarjev so ga izpustili. Baje je nesreče kriv neki uradnik, na čigar ukaz so bile kretnice drugače postavljene. Policija intenzivno preiskuje nesrečo, ker se trdovratno vzdržuje vest, da gre za delo komunistov in anarhistov, ki so izvršili atentat baš na dan obletnice smrti Sacca in Vanzettija.

Priporočilo.

— Kako ste zadovoljni s to pralnico? Ali mi jo morete priporočati?

— Seveda. Zadnjič so mi poslali namesto zakrpane novo srajco.

Edina izjema.

— Vaša mama je zelo svojeglava, gospodična. Srečna je, če more redno in povsod ugovarjati. Še nikoli se ni zgodilo, da bi komu pritrdila.

— Poizkusiva, gospod doktor. Zasnubite me, pa boste videli, da zna tudi pritrditi.

Dnevne vesti.

— **Iz zdravniške službe.** V imenik zdravniške zbornice za Slovenijo sta bila vpisana asistent zdravilišča v Slatini dr. Rudolf Rožič in začasni rudniški zdravnik v Hrastniku dr. Milko Peče.

— **Nova javna lekarna.** Mag. pharm. Josip Oblak, asistent v lekarni M. Trnkozyjeve v Ljubljani, je vložil prošnjo za podelitev lekarniške koncesije v svrho otvoritve nove javne lekarne na Savi pri Jesenicah.

— **Iz sodne službe.** Sodni sluga pri okrajnem sodišču v Tržiču Ivan Klemenčič je na lastno prošnjo premeščen k okrajnemu sodišču v Kamniku.

— **Nalezljive bolezni v ljubljanski in mariborski okolici.** V ljubljanski oblasti je bilo od 8.—14. tm. 12 slučajev tifuznih bolezni, 17 grize, 25 škrlatinke, 18 ošpic, 5 davice, 3 šena, 3 vraničnega prisada in 1 krčevite odrevenelosti. V mariborski oblasti je bilo od 1.—7. tm. 34 slučajev tifuznih bolezni, 2 grize, 65 škrlatinke, 8 ošpic, 7 davice, 4 šena, 3 krčevite odrevenelosti in 4 vraničnega prisada.

— **Živalske kužne bolezni v ljubljanski in mariborski oblasti.** V ljubljanski oblasti je bilo od 13.—19. tm. 22 slučajev svinjske kuge, 18 svinjske rdečice, 3 vraničnega prisada, 1 garij in 1 čebelne gnilobe. V mariborski obalsti je bilo 9. tm. 37 slučajev vraničnega prisada, 51 svinjske kuge, 18 svinjske rdečice in 1 smrkavosti.

— **Učitelji, kronski vpokojenci** so sedaj opustili vsako nado, da bi dobili dinarske prispevke, dasi smo čitali da jim jih je nova vlada že izposlovala. Glavna kontrola se baje brani sprejeti predloge prosvetnega oddelka v Ljubljani, sklicujoč se na srbski zakon iz l. 1904. In tako gre ta stvar dalje, izgovor za izgovorom sledi, da le ni treba ničesar plačati bednim starčkom, kronskim vpokojencem. Uboga učiteljska para! Res žalostno in sramotno!

— **Razstava pohištva** bo na željo občinstva zopet prirejena ob jesenskem velesejmu od 1. do 10. sept. Mizarski mojstri iz Št. Vida pri Ljubljani in iz okolice bodo tudi tokrat kompaktno razstavili svoje izdelke pod skupno firmo obrtna zadruga lesnih strok v Št. Vidu pri Ljubljani. Poleg teh razstavlja še več velikih mizarskih tvrdk iz cele Slovenije. Izdelki naših mojstrov so priznani po svoji kakovosti in solidnosti ter po skrajno zmernih cenah. Razstavljene bodo kuhinje, spalne in jedilne oprave, nadalje pisarne in drugo, najpriprostejše, najfinejše in najbogatejše izdelave. Za svoje izdelke vsak mojster v polnem obsegu jamči, tako za kakovost in prvovrstnost lesa, kakor tudi za kakovost izvršitve vsakega posameznega kosa. Vsak razstavljalec nudi vsakomur brezplačen proračun, brezplačne načrte in vsa tostvarna pojasnila. Take razstave so hvalevredne. Prepričale bodo javnost, zlasti tujce, da pri nas mizarski izdelki niti najmanje ne zaostajajo za onimi tujih tvrdk v kakovosti, cene izdelkov so pa v vsakem pogledu več kot konkurenčne.

— **Tudi jubilej.** 26. tm. je minilo 150 let, odkar je prvi turist priplezal na našega očaka — Triglava. To je bil ranocelnik Lovro Willonitzer iz Stare Fužine v spremstvu lovca Božiča in rudarjev Matevža Kosa iz Jereke ter Luke Korošca iz Gorjuš. **Beležnica.**

— **Društvo jugoslovanskih akademikov v Ptuju.** V soboto, dne 1. septembra ob 8. zvečer se bo vršilo predavanje v Narodnem domu. Govori odvetnik g. dr. Aonton Brumen o »zgodovinski skupščini CMD l. 1908. v Ptuju«. Vabljeni prijatelji društva. — Odbor.

— **Kopališke pošte in brzojavi.** Poštno ministrstvo je odredilo, da se sezonske pošte in brzojavi v kopališčih 1. septembra zapro. Izvzeta so večja kopališča, kjer s 1. septembrom sezona še ni končana. V teh kopališčih ostanejo pošte in brzojavi odprti do zaključka sezone.

— **Red in snaga v železniških restavracijah.** Prometno ministrstvo je izdalo nedavno pravilnik o vzdrževanju reda in snage v železniških restavracijah, bifejih in prodajalnah. Oblastne direkcije so poslale pravilnik vsem postajenačelnikom in jim naročile, naj energično nastopijo proti restavraterjem, ki ne pazijo na red in snago.

— **Vinska razstava na ljubljanskem velesejmu.** Jesenska vinska razstava, ki jo priredi Kmetijska družba za Slovenijo v času Jubilejne kmetijske razstave od 1. do 10. septembra, bo po obsegu in po udeležbi s strani razstavljalcev - vinogradnikov iz cele Slovenije, znatno presegala lansko jesensko vinsko razstavo. Sedanje razstave se v večji množini udeležijo osobito Dolenjski producenti s svojimi izvrstnimi cvički in drugimi izbranimi vini, Štajerska pa s svojimi finimi sortnimi vini. V razstavnem velesejmskem paviljonu »C« se bodo točila tam razstavljena vina le v steklenicah odnosno po kozarcih kot pokušnje v reklamne svrhe, na veseličnem prostoru pa tudi drugače. Posetniki bodo imeli ugodno priliko pokušati na enem mestu preko 100 različnih vsrt od namiznega do najfinejšega vina raznih letnikov in raznih slovečih goric. Te pokušnje bodo trajale od začetka do zaključka razstave, t. j. od 1. do 10. septembra, vsak dan dopoldne in popoldne.

Prošnja usmiljenim srcem! Vdova po nekem navdušenem naprednjaku, ki ima skrbeti za 2 otroka s 10 in 14 leti, se nahaja v težki bedi. Je brez denarnih sredstev, potrebuje pa nujno nekaj denarja, ako hoče spraviti svojo deco v šolo. Oba otroka se izvrstno učita, zlasti deček, ki poseča že gimnazijo. Bila bi škoda, ako bi moral radi nedostajanja sredstev opustiti študije. Prosimo naše somišljenike, da pomagajo s prispevki ubogi vdovi. Apeliramo na njih dobra in usmiljena srca. Prispevke sprejema naše uredništvo.

— **Mikavna privlačnost** letošnjega velesejma v Ljubljani bo tudi razstava živali, ki jih razstavi društvo Zoo. To društvo ima namen, da ustanovi v Ljubljani živalski vrt. Doslej zbrane živali, zlasti ptiče, kače in ribe bo postavilo v oddelku paviljona, kjer bo vrtnarska razstava, na ogled obiskovalcem velsejma. Članom društva je vstop prost.

— **Ugotovitev.** Naprošeni smo ugotoviti, da smo v uradni objavi o izterjevanju davkov, priobčeni v včerajšnji številki, podčrtali nekatere besede mi, ne pa g. finančni delegat.

— **V sadjarstvu** hočemo imeti izdaten in reden vir dohodkov. To pa moremo doseči le z dobro razvito sadno trgovino. Razvoj in napredek sadne trgovine je zavisen od kakovosti našega sadnega pridelka. Čim bolj bo njegova kakovost ugajala, tem ugodnije se bo razvijala sadna trgovina in tem bolj bodo rastli dohodki sadjarstva. Kokovost našega sadnega pridelka pa danes v splošnem še ni taka, da bi v vsakem oziru ugajala sadni trgovini. Kako je treba sadno drevje kultivirati in kakšne uspehe to rodi, bo pokazala sadna razstava povodom letošnje Kmetijske razstave na velesejmu od 1 do 10. septembra v Ljubljani. Tu bo razstavljeno tudi razno namizno sadje v ameriških zavojih, ki drže okroglo po 20 kg in ki se bodo po najzmernejših cenah prodajali.

— **Ocenjevalna komisija na reviji slovenskih narodnih noš** dne 2. septembra na ljubljanskem velesejmu je sestavljena iz sledečih dam in gospodov: Dr. Niko Zupanič, minister n. r.; dvorni svetnik J. Mantuani, profesor A. Sič, ravnatelj Božo Račič, akademski slikar Maksim Gaspari in ga. Ruža Šantel. »Dečvo« pa bodo ocenjevali gg. Marija Šarčeva, Maksim Gaspari in Mahkota.

— **Na tekmi slovenskih harmonikarjev** dne 9. septembra na ljubljanskem velesejmu bodo v ocenjevalni komisiji fungirali sledeči gospodje: Milan Knific, podpolkovnik v pokoju, dr. Ciril Pavlin, generalni tajnik združenih papirnic, dr. Gustav Šweiger, zobozdravnik, Josip Verbič, geometer, dr. Franc Zupan, advokat, vsi v Ljubljani.

— **Dečva.** Vse naše žene, dekleta in deklice, ki imajo pravilno narejeno dečvo se naprošajo, da se udeležijo sprevoda narodnih noš v nedeljo dne 2. septembra. Najlepše in najpravilnejše dečve bodo odlikovane. Priglase je vposlati velesejmskemu uradu v Ljubljani.

Specialist za ženske bolezni in porodništvo

Med. Univ. dr. Leo Šavnik

zopet redno ordinira od 11. do ½ 1. ure in od ½ 2. do ½ 4. ure popoldne.

— **Vreme.** Tudi včeraj je bilo po vsej državi jasno. Barometer kaže, da ostane vreme vsaj do polne lune stanovitno lepo. Včeraj in danes je kazal v Ljubljani 761.5. Tudi temperatura je stanovitna. Včeraj in danes je bilo zjutraj 17 stopinj. V južnih krajih je znova pritisnila vročina. V Skoplju je bilo včeraj 36, v Splitu in Dubrovniku 34, v Beogradu 33.9, v Zagrebu 31, v Ljubljani 29.4, v Mariboru 27 stopinj.

— **Zavratni umor v Prekmurju.** V obmejni vasi Središče v Prekmurju so našli te dni umorjenega posestnikovega sina Ludvika Pocoka. Komisija je ugotovila, da je postal Pocok žrtev zavratnega zločina, kajti imel je prestreljen tilnik, krogla mu je izstopila na čelu. Nekdo ga je moral ustreliti iz zasede. Umora sta bila osumljena njegova žena Ilona Pocok in njen oče Karol Nator, gozdar pri nekem grofu v obmejni madžarski vasi Kerzcy. Orožniki so oba aretirali. Če sta kriva, bo pokazala šele preiskava. S pokojnim se nista razumela in so bili prepiri med njimi na dnevnem redu.

— **Dva otroka utonila v mlaki.** V Prekmurju je navada, da imajo kmetje ob hiši izkopane 1 do 2 m globoke jame, kjer se nabira deževnica, ki jo rabijo za napajanje živine, pa tudi za gašenje pri požarih. Te jame večinoma niso ograjene in zato se rade pripete nesreče. Tako sta v enem tednu v Prekmurju padla dva otroka v mlako in utonila. Prva nesreča se je pripetila v Otovcih, kjer je utonil 2-letni Aladar Smodiš, druga pa v Poznanovcih, kjer je utonila 2 in polletna Irenka Gyergyek.

— **Roparski umor pri Ljutomeru.** Na cesti Ljutomer-Ptuj je bil te dni izvršen strahovit zločin. V gozdu Bukovica so našli umorjenega s prerezanim vratom 18-letnega Viktorja Podplatnika, posestnikovega sina iz Sejancev. Postal je žrtev roparskega umora. Ropar mu je odvzel listnico. Zločinec je sicer pobegnil, toda orožniki so mu že za petami.

— **Nesreča s kolesom.** Včeraj zvečer se je peljal po cesti iz Ljubljane proti Polhovemu Gradcu s kolesom 24-letni posestnikov sin Ivan Seliškar iz Dolge vasi pri Polhovem Gradcu. Na precej strmem klancu se je Seliškar zaletel s precejšnjo silo v spredaj vozeči voz in je padel. Zadobil je občutne poškodbe na glavi. Zdravniške pomoči je moral iskati v ljubljanski bolnici.

— **Poskušen samomor z lizolom.** S sinočnjim gorenjskim vlakom so pripeljali v ljubljansko splošno bolnico 19-letno hči tesarja Angelo Knaflič z Bleda. Dekle je včeraj popodne izpilo doma večjo količino lizola. Prvo zdravniško pomoč ji je nudil zdravnik na Bledu, nakar so jo odpeljali v Ljubljano. Dekle, ki je že izven nevarnosti, noče povedati, zakaj si je hotelo končati življenje.

— **Težka železniška nesreča pri Blanci.** Predvčerajšnjim dopoldne se je pripetila na kolodvoru v Blanci (na progi Zagreb-Ljubljana) želez. nesreča, ki bi kmalu zahtevala človeško žrtev. Pri odhajajočem tovornem vlaku je skočil s tira službeni vagon. Strojevodja Ulrik Jug, stanujoč v Ljubljani na Dunajski cesti 41, je nesrečo takoj opazil in se je hotel rešiti na ta način, da je brez oklevanja skočil z visoke lokomotive na tla. Padel pa je tako nesrečno, da si je zlomil nogo in je tudi sicer zadobil znatnejše poškodbe po telesu. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnico. Njegovo stanje je povoljno.

Iz Ljubljane

—lj **Pri javni borzi dela** v Ljubljani je v času od 19. avgusta do 25. avgusta 1928 iskalo delo 598 moških in 187 žensk, skupaj 775 brezposelnih. Prostih mest je bilo 118 moških in 12 žensk, skupaj 130. Posredovanj se je izvršilo 65 moških in 9 ženskih, skupaj 74. Odpotovalo je 117 moških in 4 ženske skupaj 121; odpadlo pa je 9 moških in 13 žensk skupaj 22 brezposelnih. — **Delo išče:** moški: 2 manipulanta za lesno stroko, 2 ekonoma, 1 rudar. paznik, 2 rudarja, 1 vrtnar, 1 pečar, 2 steklarja 1 kamnosek, 3 zlatarji, 6 kovačev, 14 stavb. ključavničarjev, 9 kleparjev, 9 železolivarjev, 12 železostrugarjev, 17 str. ključavničarjev, 5 elektromonterjev, 1 puškar, 16 mizarjev, 9 kolarjev, 5 sodarjev, 5 žagarjev, 1 graver vulkanizer, 8 usnjarjev, 4 sedlarji-jermenarji, 1 tkalec, 3 tapetniki, 12 krojačev, 26 čevljarjev, 3 slamnikarji, 3 knjigovezi, 5 mlinarjev, 3 mesarji, 16 pekov, 1 kuhar, 2 natakarja, 16 zidarjev, 3 dimnikarji, 4 tesarji, 14 strojnikov, kurjačev, šoferjev, 18 pisarn. slug, 21 trgov. pomočnikov, 2 trgovska potnika, 4 knjigovodje, 25 zasebnih uradnikov, 1 godbenik, 1 boln. strežnik, 1 geometer, 1 novinar, 1 kino-operateur, 31 hlapcev, 9 pomož. delavcev, 64 dinarjev, 5 vajencev; ženske: 17 psiarn. slug, 2 kontoristinji, 10 prodajalk, 3 natakarice, 5 šivilj, 1 šivilja za perilo, 14 šivilj za slamnike, 2 štepanici, 1 črkoslikarica, 8 pletilk, 3 tkalke, 11 tovarn. delavk, 32 dninaric, 42 kuharic, služkinj, postrežnic, 6 vajenk. — **Delo je na razpolago:** moškim: 5 kotlarjem, 5 kovinostrugarjem, 1 mehaniku za pisalne stroje, 10 pleskarjem in črkoslikarjem, 2 mizarjem, 1 strojniku, 1 sedlarju za izdelovanje torbic, 2 pilarjem, 1 kurjaču, 1 akordantu za str. zidno opeko, 1 str. ključavničarju, 2 eletromonterjem, 2 kleparjem, 1 tapetniku, 12 čevljarjem za šivano delo, 3 mlinarjem, 1 kamnoseku, 1 slaščičarju, 3 minerjem, 2 hlapcem, 1 vodoinštalaterju, 4 zidarjem, 6 tesarjem, 1 mlademu kuharju, 2 navadnim delavcem, 1 mlinskemu skladiščniku, 9 vajencem; ženskam: 2 štepanicam, 1 pletilki, 2 špulericam, 1 orožniški kuharici, 2 kuharicam, 1 sobarici, 2 služkinjam.

—lj **Še o socijalni bedi v Ljubljani.** Včeraj smo poročali o nesreči, ki je zadela slugo tvrdke Bar v Ljubljani, in omenili, da se je dopoldne oglasilo pri tvrdki okoli 20 prosilcev, ki bi radi prevzeli to mesto. Njih število se je pa popoldne potrojilo, kajti pri tvrdki se je včeraj oglasilo kar 80 reflektantov za službo. — V nedeljo je neka ugledna ljubljanska tvrdka inserirala, da rabi tekača. V ponedeljek zjutraj je bil pred njenim lokalom velik naval in kandidatov za to mesto se je kar trlo tako, da je bila tvrdka res v zadrege, za koga naj se odloči. To vse priča o strahoviti socijalni bedi, ki vlada pri nas in ki je ne bo mogoče omiliti, dokler bodo vedrili in oblačili v državi beograjski hegemonisti.

—lj **Policijska ura med pokrajinsko razstavo.** Veliki župan ljubljanske oblasti je dovolil podaljšanje policijske ure do 1 ure zjutraj za vse restavracije, gostilne, kavarne in okrepčevalnice v ograjenem prostoru sejmišča med letošnjo pokrajinsko razstavo. Opozarjamo naše občinstvo, da se bo nudila na veseličnem prostoru razstave vsakomur najlepša zabava. Mali prater bo bogato zaseden z najrazličnejšimi atrakcijami.

—lj **Protestno zborovanje obrtnikov.** Zveza obrtnih zadrug v Ljubljani priredi v ponedeljek, dne 3. septembra t. l. ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani »Kazine« veliko protestno zborovanje za uveljavljenje 10-urnega delavnika, proti naredbi o odpiranju in zapiranju obratovališč in proti davkom. Pozivljamo vse obrtništvo, da se zborovanja polnoštevilno udeleži in na dan zborovanja v znak protesta zapre svoja obratovališča od 11. do 12. ure opoldne. Zveza pozivlja vse zadruge, da storijo svojo dolžnost.

—lj **Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«.** Red pevskih vaj. V pondeljek sopran, v torek alt, v sredo 1. tenor, v četrtek 2. tenor, v petek oba basa, vselej točno ob polosmih. Danes torej alt! — Odbor.

—lj **Nesreča med delom.** Včeraj popoldne je bil v nekem ljubljanskem podjetju zaposlen s premikanjem blagajne 37-letni postrešček Franc Škofic. Po nesreči je prišel Škofic z levico pod blagajno, ki mu je zmečkala dlan. Škofica so z rešilnim avtomobilom prepeljali v bolnico.

Iz Celja

—c **Dva nočna napada z nožem.** V soboto, dne 25. t. m. zvečer je bil napaden 43-letni Simon Narat pred gostilno Kacijan v Gaberju od nekih fantov, ki so ga z nožem oklali po levi roki in ustnicah. Narata so prepeljali v javno bolnico. Isti večer je neka skupina fantov skoraj na istem mestu napadla delavca Rednaka, ki je pri napadu dobil smrtno nevarne poškodbe z nožem. Več fantov so že zaprli.

—c **Iz policijske kronike.** V nedeljo so prijeli v Celju 36letnega cigana Jakoba Gartnerja iz Št. Janža na Vinski gori, ki je nujno osumljen, da je vlomil pri posestniku Valentinu Vrbovšku v Osenci pri Teharju. — V soboto so neznani storilci vlomili v stanovanje železniškega uradnika g. Leona Petka in mu odnesli več oblek in perila ter zlato žensko verižico v skupni vrednosti 14600 Din.

—c **Smrtna kosa.** V tukajšnji bolnici sta umrli dne 23. tm. 15letna Ludmila Grobelnik, hčerka viničarke iz Petrovč in 21-letna dninarica Berta Jereb iz Slovenske Bistrice, dne 24. tm. pa 60letni delavec Jakob Vitam od Sv. Matevža pri Braslovčah, ki si je te dni ponesrečil v kamnolomu.

—c **Griža se je pojavila** v vasi Lekmarjih v šmarskem okraju. Doslej je obolelo 22 oseb; od teh so že štiri umrle. Bolniki se lečijo po večini v celjski izoliranci.

— **Potres je bilo čutiti v soboto ob 22.10 v Celju in okolici. Potres k sreči ni povzročil škode.**

Doloros del Rio ni umrla

Vsi inozemski listi so v nedeljo poročali, da je simpatični in ljubka ameriška filmska diva Dolores del Rio na parniku med vožnjo iz Amerike v London podlegla komplikacijam, ki so nastale po operaciji slepiča. Vest se je raznesla tudi pri nas in tako kakor drugod, je nenadna smrt lepe filmske dive iznenadila vse ljubitelje filmske umetnosti.

Toda vest o smrti Dolores del Rio je bila preuranjena, nekrologi nepotrebni. Vest je navadna mistifikacija ali pa gre zgolj za preračunano reklamo kakega spretnega filmskega menažerja, ki je lansiral vest o njeni smrti v svet, da bi zainteresiral ljudi za divo. Taka reklama je včasi potrebna. Lia de Putty, ki je opetovano skočila skozi okno in se malo pobila, pač ni tako spretna kakor Dolores del Rio, ki je morala biti operirana sredi oceana in umrla v težkih mukah. To ni karšibodi...

Sicer je res, da Dolores del Rio ni toliko kriva na reklami s svojo smrtjo. Kriv je le njen impresario, ki je izkoristil smrt angleške plesalke Sales, potnice na istem parniku. Ta je morala res biti operirana in je operaciji podlegla. Dolores del Rio, ki bo še vedno razveseljevala fimske obiskovalce, naj se pa potolaži, kajti človek, ki ga prezgodaj proglašajo za mrtvega in ki mu prerano pišejo nekrologe, dočaka navadno visoko starost.

Največji prekooceanski parniki

Nemčija hoče biti zopet prva na morju. — V kratkem bo zgrajenih več novih ogromnih parnikov. — Bogataši imajo na parnikih cela stanovanja

Pretekli teden so spustili v morje dva nova ogromna parnika »Bremen« in »Evropa«, last severonemškega Lloyda. Nova parnika sta ponos nemške trgovske mornarice in lahko uspeš: no tekmujeta z največjimi in najhitrejšimi parniki vsega sveta. Nemčija se je čutila doslej v tem pogledu zapostavljeno, ker ni mogla tekmovati z drugimi narodi, dasi so bili največji parniki zgrajeni v nemških ladjedelnicah. Vse najboljše in najhitrejše parnike je morala Nemčija po vojni izročiti zavezniškim državam. Nova nemška parnika, vsak po 16.000 ton tonaže, nista sicer največja na svetu, pač pa spadata med najhitrejše. Vozita s hitrostjo 26 morskih milj na uro. Iz Bremerhavna do Newyorka rabita torej šest dni. Največji angleški parniki vozijo na tej progi samo 12 ur manj. Stroški za nova parnika znašajo 100 miljonov mark. S tem je severonemški Lloyd dosegel predvojno višino celokupne tonaže.

Do zadnjega časa so strokovnjaki, zlasti nemški, mislili, da je bolje graditi manjše parnike z večjo hitrostjo. Toda izkazalo se je, da daje večina potnikov prednost ogromnim, razkošno opremljenim parnikom. Zato so začele vse parobrodne družbe znova graditi velike parnike, da ustrežejo potnikom. Največji prekooc. parnik je še vedno ameriški »Leviahan«, ki je imel samo 56.000 ton tonaže. S povečanjem parnika se je zmanjšala njegova hitrost, ki znaša zdaj okrog 23 morskih milj na uro. Kakor »Vaterland«, tako je bil zgrajen tudi drugi največji parnik sveta »Bismarck« v Nemčiji. Oba je zgradila hamburška ameriška parobrodna družba. Tudi ta parnik je morala Nemčija po vojni izročiti zavezniškim državam. Zdaj se imenuje »Majestic« in je last White - Star - Line, ki ima še drugo ogromno ladjo »Olympie« s 46.500 ton tonaže. White - Star , Line zgradi v najkrajšem času nov ogromen parnik, ki bo imel 60 tisoč ton tonaže in bo največji kolos sveta. Tretji največji parnik je last parobrodne družbe Cunard Line. To je bivši nemški parnik »Imperator« z 52.000 ton tonaže in se imenuje zdaj »Berengara«. Parnik »Aquitania«, ki ima 46.000 tonaže, je tudi last omenjene družbe.. Cunard - Line ima obenem najhitrejši parnik sveta »Mauretanio«, ki rabi iz Nemčije v Ameriko šest dni. Tudi Cunard - Line namerava zgraditi nov ogromen parnik, ki bo imel 60.000 ton tonaže. Toda potniki, ki hočejo udobno in hitro potovati, morajo imeti dovolj denarja, kajti vožnja v Ameriko stane v I. razredu 300 dolarjev.

Veliko senzacijo je vzbudila l. 1926 vest, da namerava francoska Compagnie Generale Transatlantique zgraditi velik parnik. Še večja je bila senzacija, ko je bil parnik lani zgrajen. Gre za luksuzni parnik »Ile de France«, ki ima 43.500 ton tonaže. To je največji francoski parnik. Običajno vozi na progi Havre—Newyork. Tudi Mussolini napenja vse sile, da bi povečal in zboljšal italijansko prometno mornarico. V kratkem bosta dograjena v Italiji dva velika brzoparnika »Rex« in »Dux«, vsak po 46.000 ton. Compagnie Transattantique ima parnik »Paris«, čigar tonaža znaša 36.000 ton. Tonaža angleškega parnika »Homeric« znaša 34.350, nemškega »Kolumbus«, ki je last severonemškega Lloyda, pa 32.500 ton.

Nove vrste prekooceanski parnik s silnim pogonom ima italijanska parobrodna družba Navigarione Generale Italiana. To je parnik »Augustus«, čigar tonaža znaša 32.500 ton. Opremljen je z motorji, ki imajo skupaj 32 tisoč 500 konjskih sil. Motorji so postavljenih v večih nadrtropjih drug nad drugim. Tehnično so tako izpopolnjeni, da je ropot minimalen in da potnikov ne motijo. Na tem parniku je prostora za 2700 potnikov, ki imajo na razpolago velike dvorane za ples in družabne prireditve, detske dvorane, klubske prostore, velik zimski vrt in velik bazen, v katerem se med vožnjo kopljejo. Kabine so razkošno opremljene. Po stenah vise dragocene originalne slike. Tudi za sportnike je poskrbljeno. Na razpolago imajo prostor za tenis in rokoborbo. Za bogate ljudi imajo na velikih parnikih cela stanovanja, obstoječa iz spalnice, salona, oblačilnice, kopalnice in predsobe za prtljago. Taka stanovanja opremijo navadno znani umetniki. Na vseh večjih parnikih so tudi trgovine z izložbenimi okni in telovadnice, opremljene z najrazličnejšim telovadnim orodjem.

„Sovražnik“ žensk

Te dni je umrl v Parizu mož, ki je bil glavni junak enega najoriginalnejših procesov, kar jih pozna zgodovina italijanskega pravosodja. Pokojni je bil italijanski profesor Mobe, ki je bil do svojega 60. leta velik sovražnik ženskega spola. Njegova strogost napram dijakinjam je bila splošno znana in je prišla celo v pregovor.

Toda kot 60-letni mož se je bil Mobe seznanil z mlado dijakinjo in se do ušes zaljubil. Kmalu se je poročil in zakonski jarem je starega samca popolnoma spremenil. Žensk ni več sovražil, nasprotno, bil je tako navdušen za nje, da se je kmalu drugič zaljubil v neko priletno damo. Žena je zvedela, da ima mož razmerje z drugo in zato ga je zapustila. Mobe se je z drugo ljubico poročil, toda kmalu jo je zapustil in se preselil v Padovo. Zapuščena žena je vložila tožbo in zahtevala, da mora mož skrbeti za njo. Toda v Italiji se vlečejo take pravde leta in leta. Zato stari Don Juan ni čakal, da sodišče uredi to zadevo, marveč se je oženil tretjič z mlado vdovo. Ta je pa kmalu zvedela, da je bil njen nadebudni mož že dvakrat oženjen in da se je tretjič oženil, ne da bi bil od prvih dveh žen ločen. Zato ga je ovadila sodišču. Prišlo je do obravnave in sodniki so se moža usmilili, ker so vedeli, da je križ, če se star panj vname. Obsodili so ga samo na 6 mesecev ječe. Ko je kazen odsedel, se je preselil v Pariz, kjer je bil živel do svoje smrti kot samec.

Za avtomobil navdušena starka

Iz Brucka ob Muri poročajo o starki, ki je bila tako navdušena za avtomobil, da si je izmislila originalen trik, da bi se mogla voziti s tem udobnim prometnim sredstvom. Gre za 70letno občinsko revo Evo Oberton. Starki je postalo pred tedni na cesti nenadoma slabo. Vso onemoglo je pobral neki avtomobilist in jo odpeljal domov. Od tega dne je bila starka kar nora na avtomobil in mislila je samo na vožnjo z avtomobilom. Ker pa ni imela denarja, da bi plačala voznino, si je izmislila originalen trik.

Starka je hodila peš po več ur daleč in čakala, da se je približal kak avtomobilist. Čim je avto privozil mimo, je legla na cesto. Seveda se je vsakdo usmilil betežne starke in jo sprejel v avto. Starka je znala prav spretno fingirati onemoglost in nezavest. Tako je speljala na led nebroj avtomobilistov, ki so jo vozili iz okolice nazaj v mesto. V mestu se je navihana starka lepo zahvalila avtomobilistom in s tem je bila stvar v redu. Ker se je to le prevečkrat ponavljalo, je policija obvestila avtomobiliste, da starka onemoglost samo fingira.

Edgar Wallace:

TRIJE PRAVIČNIKI

ROMAN.

»Da! Tam je človek, ki ga ti tako sovražiš, ne? — Gonsalez?«

»Vsi ‚Trije' so tu,« je odvrnil Monty. »Vedel bi rad...« Vznemiril se je že ob sami misli. »Vedel bi rad, ali tebe iščejo.«

»Mene? Kaj naj bi ‚Pravičniki' meni, Monty?«

On je molčal.

»Vesel sem, da se nocoj ne vrneš več v klet,« je rekel malo potem. »Gotovo bi te zasledovali.«

Nekoliko kasneje je pomislil, da so bili ‚Pravičniki' nemara zgolj po naključju v gledališču. Na videz se sploh niso zanimali za njuno ložo, temveč so se pomenkovali in smejali sami med seboj. Niti enkrat se niso ozrli gor k njemu. Čez nekaj časa je bil zopet miren, čeprav je bil v srcu vesel, ko se je komad nadaljeval.

V tem dejanju sta bila dva prizora. V prvem prizoru se je dejanje odigravalo v policijski stražnici, v drugem v uradu pravnega zastopnika. Možak je bil pijan in detektiv ga je bil posvaril, da ga »čarovnik« zasleduje. In potem so nenadoma vse luči na odru ugasnile in vse gledališče je mahoma objela tema. To je spadalo h komadu. V temi bi imel biti ogroženi odvetnik pred očmi prisotne policije umorjen.

Monty in Hana sta napeto prisluškovala; deklica je nagnila glavo naprej in je skušala z očmi prodreti v temo ter je hlastno požirala dialog, ki je odmeval z odra. Nekdo je bil v sobi — ženska —, ki so jo bili zalotili. Toda izmuznila se je detektivu iz rok in je izginila. In ko je bilo na odru zopet svetlo, je ni bilo nikjer več.

»Kaj se je zgodilo, Monty?« je šepnila Hana.

Monty ni odgovoril.

»Ali misliš...?«

Okrenila se je k njemu. Njegova glava je visela na pregradi lože. Obraz je imel siv, oči zaprte in zobe stisnjene v strahotnem spačku.

»Monty!« je kriknila. »Monty!«

Stresla ga je. Njen krik je vnovič pretresel ozračje. Občinstvo je najprej mislilo, da so dogodki na odru žensko tako pretresli, da jo je napadla histerija. Potem sta eden ali dva gospoda vstala s sedežev in se ozrla gor v ložo.

»Monty! Tak govori vendar! Mrtev je! Mrtev!«

Trije sedeži v prvi vrsti parketa so bili prazni. Zaradi histeričnega kričanja je bilo nemogoče nadaljevati komad. Zastor je padel

Gledališče je prevzela panika. Sleherni obraz je bil obrnjen v ložo, kjer je nesrečna Hana klečala pred mrtvecem in ga objemala. Njeni kriki so rezali v srce.

Vrata so se odprla in Manfred je planil v ložo. En sam pogled na Montyja Newtona mu je zadoščal; tu je bila sleherna človeška pomoč zaman.

»Odvedite dekle!« je ukazal.

Leon jo je skušal potegniti iz lože, toda Hana je še bolj divje zakričala.

»Oni so to storili! Oni so to storili! Pustite me pri njem!«

Leon jo je vzel v naročje in jo nesel ven; njene roke so ga besno tolkle v obraz.

V tem je po hodniku prihitel ravnatelj in Leon mu je pokazal ložo. Od nekod se je pojavila neka ženska.

»Ali jo smem jaz vzeti v varstvo?« je vprašala in onemoglo dekle se je zgrudilo v njeno naročje.

Gonsalez je tekel naprej v ložo. Monty je ležal na tleh, ravnatelj pa je stal ob pregradi in je govoril občinstvu.

»Gentleman se je onesvestil in bojim se, da je njegova prijateljica izgubila živce. Cenjene dame in gospodje, prosim vas, da oprostite neljubi incident. Potrpite eno minuto, da zapremo ložo, nakar se bo predstava nadaljevala. Če je slučajno navzoč kak zdravnik, bi mu bil hvaležen, ako se potrudi semkaj.«

Dva zdravnika sta prihitela in na hodniku, ki ga je bil medtem zastražil policijski komisar, sta nanagloma izvršila preiskavo. Na tilniku sta opazila dve majceni ranici. Spogledala sta se.

»K a č a!« je vzkliknil eden od obeh.

»Občinstvo tega ne sme zvedeti,« je rekel Manfred. »Seveda je mrtev?«

Zdravnik je prikimal.

Na hodniku je bil izhod za silo; ravnatelj je odprl vrata, stekel na cesto in poklical avto, v katerega so položili, kar je bilo smrtnega na Montyju Newtonu.

Medtem se je Poiccart vrnil.

»Njegov voz je pravkar odšel. Videl sem njegovo številko, ko je zavil na Leslie-Road.«

»Kako dolgo je, kar se je to zgodilo?«

»Baš v tem trenutku.«

Leon se je zamišljen ugriznil v ustnice.

»Rad bi vedel, zakaj ni počakal.«

Vrnil se je skozi izhod za silo, ki so ga za njim zaprli, in potem je odhitel po hodniku gor. Loža je bila v isti višini kakor prvi hodnik in odtam je dospel do prve vrste.

In potem se je domislil šepavca; oko mu je obviselo na prvem sedežu v najsprednji vrsti, ki je bila tik poleg lože. Moža ni bilo več.

Baš ko je to odkril, se je pred njim pojavil Manfred.

»Gurther je bil! Kak slepec sem bil! Tak slab začetek!«

Leon je prikimal.

»Seveda ni bil sam,« je povzel Gonsalez. »Morali so biti dva ali trije od tolpe, moški in ženske. Rad bi vedel, kam je ravnatelj spravil dekle.«

Poiskal je ravnatelja, ki je razpravljal z dvema osebama o tragičnem dogodku, ena od njiju je bila očividno od gledališkega osobja.

Gonsalez je pozval ravnatelja k sebi.

»Dama? Sodim, da je odšla domov. Toliko vem, da je gledališče ostavila.«

»V kateri smeri je odšla?« je vprašal Gonsalez, ki ga je nenadoma prevzel strah.

Ravnatelj je poklical stražnika, ki je izjavil, da je videl neko žensko srednjih let, ki je vedla s seboj iz gledališča plakajoče mlado dekle. Odšli sta bili po stranski ulici na mali prostor za gledališčem.

»Morda jo je odpeljala na njeno stanovanje v Chester-Squaru,« je rekel Manfred, toda glas ga je izdajal, da sam ne veruje prav lastnim besedam.

I. V.:

Fran Podkrajšek – Harambaša

O 10letnici njegove smrti.

Bog in narod! tak pozdrav so mi napovedali krepki koraki, vzpenjajoči se po stopnicah. Kmalu je stal pred menoj velik, močan junak, kakršnih je malo rodila Ljubljana, prijatelj Harambaša, in mi čvrsto stisnil roko. Ni mi treba poudarjati kako sem bil vselej vesel njegovega prihoda.

Harambaša! Mnogo priimkov si je odel tekom let Fran Podkrajšek pod svojimi spisi: Mrvčkov Prostoslav ali tudi samo Prostoslav, Krakovec, Trnovčan, Čelešnikov Jurij, Prepeluhov Jernej, Liberalec, Star Sokol itd., a najbolj mu je pristajal skladajoč se z njegovo junaško zunanjostjo psevdonim Harambaša, prinešen iz Istre, kjer je izprva hajdukoval, nato pa si z vztrajnim narodnim delom priboril dostojanstvo Harambaše; pod tem imenom ga je poznala malone vsa Slovenija.

Po dolgotrajni bolezni počiva že deset let pri ljubljanskem Sv. Križu (umrl 31. avgusta 1918). Da se oživi spomin tega izrednega rodo- in človekoljuba, prijatelja Frana Maslja Podlimbarskega, in se izpopolni njegov življenjepis (Carniola 1919, 231, KCM 1920, 61), sem zbral iz njegovih dnevnikov, pisanih v Vydrove koledarčke iz originalnih dostavkov v njegovem izvodu »Slov. Naroda«, iz nekaterih dopisov v pravkar imenovanemu listu in iz Podkrajškovih pripovedi nekatere točke.

IZ MLADE DOBE.

Oče in mati, oba sta trdila, da sem bil rojen 8. novembra (1852) ob ¼4. popoldne, župnik Fran Karun je pa moje rojstvo zabeležil na 9. novembra. Mislim, da sta imela roditelja prav in ne krščujoči me Karun (D). Očetu so rekli Mrvčku Francelj, ker je bil doma pri Mrvčku(zdaj Karunova ulica 5 za trnovsko cerkvijo — odtod Podkrajškov psevdonim Mrvčkov Prostoslav). Ko sta se roditelja poročila, ni bilo za nju tamkaj prostora; šla sta gostovat v Krakovo k Lucniku (zdaj Vrtna ulica 8). Tu se je rodil Podkrajšek. Komaj polletnik se je preselil s starši v Šentpersko predmestje v sedanjo Rohrmannovo hišo št. 26 k materinemu očetu Švelcu, ki je skuplje-val kosti in loj ter izdeloval milo in sveče. Hčerki sta mu pomagali. Nekoč je kupil večjo možino loja od vojaštva. Vojaki so mu ga pripeljali v Ljubljano. Na mitnici so jih ustavili. a vozniki so rekli, da to nič ne briga mitničarjev, ker je vojaška stvar. Za njimi sta stopila dva užitninska paznika do Švelca. Prijela sta ga radi kontrabanta. Zglasil se je pri vojaški oblasti, kjer mu je neki polkovnik svetoval, naj ne plača globe — več stotin goldinarjev — rajši naj gre do cesarja. Globo so mu znižali na 60 gld., a ponosni Švelec tudi teh ni maral plačati. Zadela ga je rubežen. Prišli so rubit opravo; a žena je rekla: ta omara je moja, postelja tudi itd. Ker mu tu niso mogli priti do živega, so se vrgli na hišo. Švelcu so prigovarjali, da naj bi plačal tistih 60 gld..; on da ne, rajši do cesarja, saj je polkovnik rekel tako. Napovedana je bila dražba in hiša je bila prodana. Podkrajšek je bil tedaj v prvi šoli (1865); on in njegovi so se morali izseliti v Kravjo dolino (sed. Vidovdansko cesto — pov. Podkr. 15. junija 1916).

Prava druga mamica mu je bila praujna Neža. 17. januarja 1910 Anton »prasiček«, kakor ga je označevala. Njej v spomin sem šel v frančiškansko cerkev, da se jej, ki je častila tega svetnika in posedala tam in prosila zame (v prvi kapeli na desno, kjer je njegova soha), oddolžim, ki mi je bila »prava mati« R. i. p. † 1885 v dobi 91 let (D). Praujne Neže godu in smrtnega dne se je Podkrajšek spominjal vsako leto.

V počitnicah 1868 je potoval tretješolec s sošolcem Piskarjem in Žvokljem po Gorenjskem. Iz Podolnice, Žvokljeve domovine, so krenili preko loškega pogorja v Železnike, potem na Škofjo Loko, Kranj, Naklo, kjer so prenočili v neki gostilni blizu cerkve na senu. Zjutraj so srečali omenjenega župnika Zarnika, ki jih je izpraševal za profesorje: Marna, Smoleta, jih pogostil s svinjino, kruhom in vinom ter podaril vsakemu goldinar. V Naklem se je ločil Piskar in odšel proti Kamniku in potem domov v Motnik. Žvokelj in Podkrajšek sta se napotila dalje. Prvemu niso bile mar gorenjske znamenitosti; gledal je le, kje bi se prikazalo kako župnišče in bi vjel zopet kak dar. V Gorjah sta naletela Župnik Tedeschi je govoril ž njima nemški; odgovarjala sta mu v tem jeziku. Dal pa ni nič, sklicevaje se na nadzornika Jarca, ki je velel dijake - prosjake zapoditi. Pri odhodu se je spozabil Žvokelj, pokazal je župniku — figo z nečastno opazko. Župnik je pozval hlapca in dijaka sta se morala požuriti. da sta odnesla pete. Milejša jima je bila sreča blizu Kranjske gore. Ko sta utrujena omagovala na cesti, je privozil za njima na koleslju mlad kaplan. Prosila sta ga, da bi smela prisesti. Vesela sta sedla na voz, ki se je kmalu ustavil pred gostilno mlade vdove. Kaplan je šinil v hišo. Tudi Podkrajšek je hotel stopiti z voza, a Žvokelj ga je zadržal, rekoč: Nikar! saj pride po naju kaplan in nama bo plačal večerjo. Ni minilo pet minut, ko se prikaže na pragu kaplan in ju povabi v gostilno, kjer so se dobro imeli in jima ni bilo treba nič plačati. V Kranjski gori sta obiskala sošolca Cuznarja. Tu se je Podkrajšek najedel jabolk in pil nanje vodo; ponoči ga je jelo klati. Svetovali so mu, naj se vrne s pošto v Ljubljano, tedaj še ni bilo gorenjske železnice; ali voznina je znašala 7 gld., on pa je imel samo dva. Ostal je pri Cuznarjevih, se pozdravil in nato še v Beljak (pov. Podkr. 9. aprila 1911).

SOKOL

Od članov Južnega Sokola< jih je ostalo danes (23. 5. 1909), ko smo pokopali Pavla Drahslerja, še troje: Stari dr. Bleiweis († 31. 12. 1909), magistratni komisar Tomc, Trnovčan, moj ožji rojak, in Fr. Drenik*) .. Drahsler je bil moj prvi telovadni učitelj. Sošolca Al. Legat, pokojni faktor Mohorjeve družbe v Celovcu, in Ivan Simončič, tipograf, stavec pri Kleinmayerju (zadnje imenovani je hodil z mano vred v špitalsko cerkev na Dunajski cesti ministrirat kuratu Turku*..) padel v I. gim. razredu, bil velik romantik, šel pomagt ustašem v Hercegovino, umrl v Berolinu) sta me vajenca še, mene dijaka pregovorila, da naj se vpišem kot »gojenec« v »Južnega Sokola«. Vpisal sem se. »Južni Sokol« je vzgajal naraščaj. V Frölichovi hiši na Dunajski cesti je bila tedaj Sokolova telovadnica. Obrtniški vajenci so se poučevali v telovadbi. Korakali smo v vrstah, kretali se, telovadili na drogu, bradlji, lestvah, vrveh itd. Voditelj je bil rajni Kajzel in pok. Drahsler. Moj ideal je bila s a b l j a. Prosil sem Drahslerja, da mi jo da v roko. Po stenah je namreč viselo mnogo rapirjev in branilnega orožja. Kaka radost, ko mi je Drahsler dal na glavo »ščitni šlem«, oblekel mi rokavice in pomolil rapir. Vse je bilo zame preveliko. Pa me je vežbal, kako je napraviti prim, second, terc... kako parirati! Kako se je smejal moji neokretnosti! Pa potem je šlo, in mož je imel veselje nad mojim napredovanjem. To je trajalo eno leto... Pavel Drahsler, ustanovnik »Južnega Sokola« je umrl v dobi 69 let. Blag mu spomin! (D)

PRVI DOPIS V »SLOV. NARODU« l. 1873.

Ko je bil Podkrajšek v službi na Prestranku, je kaplanoval v bližnji Slavini pisatelj Gorenjec (Podgoričan) poleg kaplana Erjavca. Gorenjca so ljudje radi imeli in mu prinašali v dar marsikaj, jajca, piščeta in dr. To je bodlo Erjavčevo sestro, ki je očrnila Gorenjca pri mogočni sestri škofa Vidmarja Uršiki. Nekega dne pride Gorenjec na Prestranek z novico, da je dobil dekret. — Ali naj čestitam? vpraša Podkrajšek. — Ni treba, prestavljen sem v hribe. v Št. Jurij pod Kumom. Vem, kdo je kriv mojega premeščenja Prav bi bilo, ako bi kdo to stvar pojasnil v SN. — Podkrajšek takrat še ni bil dopisnik temu listu. Bal se je stroškov meneč, da je treba tudi dopise plačati kakor inserate. Ta pomislek mu je ovrgel Gorenjec, češ da bo Jurčič še vesel, ako mu kaj sporoči in da tak dopis priobči brezplačno. Izšel je in ves Kras ga je čital z velikim zanimanjem. Nekateri so čestitali Harambaši; slavinski župnik pa je dejal: Gorenjec je sam spisal tisti dopis, kaj takega ne spravi skupaj železniški uradnik s Prestranka (pov. Podkr. 8. 1. 1917). Poslej je ostal Harambaša marljiv dopisovalec SN.

V BOJU.

Orgije po volitvi pri Sv. Križu v tržaški okolici. Zaslepljenci so zasmehovali vse, kar je slovenskega — sad Mauronerjevega agitatorja. — O pol 12 uri se hočem napraviti domov. Na vratih gostilne najdem enega Italijana (agitatorja), ki se je baš vračal s še nekim drugim človekom. Bil sem jedva 20 korakov oddaljen, kar jame brenčati kamenje za mano in kričalo se je: »Monstro sciavo!« Izvadil sem o r o ž j e, ter odmikaje se zaklical, da bom streljal, ako mi kdo pride preblizu... In vi, kriške kukavice, izdajice narodove! Vaša imena si bo ljud vpisal v črno knjigo med grde Efijalte; vas bo še pozni vnuk klel, ko vam bodo že bele koščice! Vi odpadniki in renegatje, ste istinito to, kar sem vam očital iz oči v oči: blodnice, ki pa ne prodajate toliko svojega telesa nego najsvetejše kar je na svetu, svoj narod, svoj jezik, svoje poštenje, svoje prepričanje! (SN 3. 4. 1879.*

PRED PREŠERNOVIM SPOMENIKOM

V nedeljo 3. 12. 1905 ob pol 12. uri, baš ko se je manifestiralo pred spomenikom našega največjega pesnika, me je privedla pot ob Ljubljanici mimo Majerjeve banke. Za mano se pridrvi troje 15—16 letnih fantkov, sila glasnih, s knjigami pod pazduho, iz česar sem sklepal, da so trgovski vajenci, ki se vračajo iz Mharove šole domov. Mimo mene se baš zadere eden: Diese dummen Kerle von Slovenen! Da hat man wieder etwas eine Hetz von dieser bela Ljubljana. Die machen wieder einen Pflanz mit diesem Prešeren, als ob er, wer weiss was wäre, wenn er die sechs Lieder gedichtet hat! Nato se pa zakrohočejo vsi trije. Mene je ta profanacija našega pesnika velikana, tolikanj zbodla, da sem si štel v sveto dolžnost, da jo zavrnem. Zagrmel sem nad pritepenim švabčkom, ki živi ob slovenskem kruhu, da ga bom prijel za njegova mokra nemška ušesa in ga pošteno preuhljal. Seveda so jo pobje kot poparjeni psi takoj odkurili. Zdravo bi bilo, da bi se vsak sramotilec naše narodnosti in naših najboljših mož pošteno okrcal, potem bi ne bilo toliko tega izzivanja (SN 6. 12. 1905).

ZA SLOVENŠČINO

Na Vrazovi slavnosti v Cerovcu 8. 9. 1880, je govoril Božidar Raič in konec govora predlagal, naj bi Slovenci sprejeli za književni jezik srbohrvatski, prostemu narodu naj se še nadalje piše v slovenščini. Ob robu dotičnega članka je pripomnil Podkrajšek: Zdaj ko je baš jela nekoliko procvitati slovenska literatura? Naš domači milozvoki krasni jezik, govoreči se v ožji naši očevini, naj bode tedaj le jezik »kmetsko-rovtarski«? Čemu se potem pili in oglaja? Oj, Prešeren, da si ga čul govornika! Kaka satira, kakova pušica bi se bila rodila! (SN 14. 9. 1880).

O bog pomagaj! To je strašna slovenščina!!! — s to pripombo je opremil Podkrajšek neki okorno skrpucan inserat v SN 31. 10. 1887.

*) Omeniti bi moral tudi Petra Grasselli-ja.

*†) Podkrajšek je hodil ministrirat tudi k frančiškanom. V číslih je imel tamkaj fratra Homobona, ki je ministrantom kuhal zelo zabeljene žgance. (D)

*) Kakšno filipiko bi napisal Podkrajšek dandanašnji zoper izdajalce naše narodnosti — zoper slovenske fašiste.

(Konec jutri.)

Ali ste se že naročili na „PONEDELJEK"?

Teleton 379 **Ivan Zakotnik** Teleton 379

mestni tesarski mojster,

— — — — *LJUBLJANA, Dunajska cesta 46* — — — —

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrešja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike. — Stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje itd. Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

PARNA ŽAGA. 16 L TOVARNA FURNIRJA.

Za dom!

za šivilje, krojače, čevljarje itd

STOEWER šivalni stroj

Le ta Vam poleg šivanja entla (obšiva), veze (štika), krpa perilo in nogavice. Brez vsakega preminjanja plošč in drugo je stroj v minuti pripravljen ali za vezenje in ravno tako hitro zopet za navadno šivanje. — Poleg vseh prednosti, ki jih zavzema šivalni stroj STOEWER, je tudi najcenejši.

Ne zamudite ugodne prilike in oglejte si to izrednost pri

Lud. Baraga,

Ljubljana, Šelenburgova 6, I.

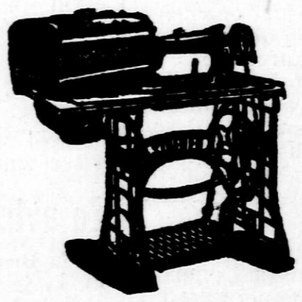

Brezplačen pouk v vezenju, rabi aparatov itd. — Ugodni plačilni pogoji. — 15letno jamstvo.

Gojzerje

(turistovske čevlje), skoraj nove, prodam. Ogleda se Krakovska ulica št. 27. 1526

MR. BAHOVEC

„PLANINKA" ZDRAVILNI ČAJ.

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje črevesa, napihovanje, obolenja mokračne kisline, jeter, žolca in žolčni kamen. Vzpodbuja apetit in izborno učinkuje pri arteriosklerozi — «PLANINKA» čaj je pristen v plombiranih paketih po Din 20.— z napisom proizvajalca: LEKARNA BAHOVEC *Ljubljana, Kongresni trg* (Dobi se v vseh lekarnah)

Trgovski lokal

za specerijsko trgovino v bližini Ljubljane na prometnem kraju, se takoj odda. Ponudbe na upravo lista pod «Ljubljana». 1510

Šivilja

dobro izurjena, z večletno prakso, išče službo v konf. trgovini ali damskem salonu, vešča slov., hrv. in nemškega jezika. Nastop lahko takoj. Ponudbe na «Slov. Narod» pod «Prvovrstna moč»/1502.

Izučena šivilja

išče službe pomočnice evn. gre tudi šivat v trgovino. Nastop 1. septembra. Ponudbe na upravo lista pod «Začetnica/1491».

Zastopstvo

(komisijsko prodajo) železnarije želim sprejeti v Tivatu (Boka Kotorska) proti garanciji. Razpolagam z lastno hišo v centrumu mesta. Ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod »Železnina«/1525. 1525

Prodam

dobro ohranjeno moško kolo, železen štedilnik, peč, otroški voziček, posteljo. Naslov pove uprava. 1489

KLIŠEJE

VSEH VRST, ČRTNE IN AVTOTIPIJE, IZDELUJE PO PREDLOŽENIH RISBAH, PEROPISIH IN SLIKAH ZA NAVADEN TISK ALI ZA FINEJŠO IZVEDBO V ENI ALI VEČ BARVAH TOČNO PO NAROČILU IN V NAJKRAJŠEM ČASU PO NIZKIH CENAH

JUGOGRAFIKA, LJUBLJANA

TISKOVNA IN ZALOŽNA DRUŽBA Z O. Z. SV. PETRA NAS. 29

ZADRUŽNA HRANILNICA

reg. pos. in gosp. zadruga z o. z. v LJUBLJANI, Sv. Petra cesta 19

Podeljuje vsakovrtne kredite, eskomtira menice, inkasira fakture ter izvršuje razen deviznih in valutnih vse v bančno stroko spada oče posle

Sprejema hranilne vloge na knjižice ali v tekočem računu ter jih obrestuje po dogovoru najugodneje.

Kot pooblaščeni prodajalec sreč Državne razredne loterije vodi poseben oddelek za njih prodajo, poleg tega prodaja tudi srečke Ratne štete na obroke pod zelo ugodnimi pogoji

Urejuje: Josip Zupančič. — Za «Narodno tiskarno»: Fran Jezeršek. — Za upravo in inseratni del lista: Oton Christof. — Vsi v Ljubljani.